

KS. SZYMON FEDOROWICZ* – KRAKÓW

ŚREDNIOWIECZNE LEKCJONARZE W ZBIORACH WAWELSKICH

W zbiorach Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej przechowywane są trzy średniowieczne lekcjonarze, zawierające łacińskie teksty czytania, które przeznaczone były do odczytywania lub odśpiewywania podczas liturgii mszalnej. I chociaż z natury rzeczy są do siebie bardzo podobne w treści, to jednak różnią się między sobą cechami indywidualnymi, zrozumiałymi w odniesieniu do niepowtarzalnych przecież kodeksów rękopiśmiennych. Charakterystykę i odmienności wszystkich trzech ksiąg przedstawimy osobno, natomiast ich zawartość merytoryczną w jednym ogólnym zestawieniu.

1. *Lectionarium* – KP 20¹

Kodeks nie posiada strony tytułowej. Liczy w całości 142 karty w 18 poszytach (składkach) z częściowo podwójną foliacją wykonaną współcześnie w górnym i dolnym rogu prawej strony. Karta pierwsza, czwarta i ostatnia zostały doklejone do swoich składek, natomiast karty piąta i szósta, chociaż ze sobą również sklejone, to jednak od całości składki są oderwane². W takiej sytuacji pierwsza składka posiada tylko 1 nienaruszony arkusz. Druga składka zaczyna się zatem od karty siódmej i ma 4 arkusze (quaternion), czyli 8 kart, tak jak pozostałe poszyty. Wyjątkiem jest składka 10, która liczy 7 kart (wycięto jedną kartę pomiędzy k. 71 i 72) oraz składki 3, 4 i 9, które posiadały po 5 arkuszy (quinternion), ale wycięto z nich po dwie karty (pomiędzy 16 i 17, 21 i 22, 25 i 26, 28 i 29, 63 i 64, 68 i 69).

* Ks. Szymon Fedorowicz – mg historii, dr liturgiki.

¹ I. Polkowski, *Katalog rękopisów kapitulnych katedry krakowskiej*, Kraków 1884, s. 38-39; J. W. Boguniowski, *Rozwój historyczny ksiąg liturgii rzymskiej do Soboru Trydenckiego i ich recepcja w Polsce*, Kraków 2001, s. 95-97; *Źródła kultury duchowej Krakowa*, Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej, Kraków 2007, s. 146-149; A. Vetulani, *Krakowska biblioteka katedralna w świetle swego inwentarza z r. 1110*, „Slavia Antiqua”, 4 (1953) s. 163-192.

² Jeżeli każda składka liczyła po 8 kart, to jeden jedyny raz występujący w tym kodeksie kusztosz (numer składki) „III” w stopce k. 6v świadczyłby o braku aż 18 początkowych kart.

Karta 107 jest częściowo doklejona do składki, a częściowo doszyta. Uwagę przykuwa natomiast składka 17, w której arkusze zostały złożone w złej kolejności.

Aktualna oprawa wykonana została w XIX wieku, o czym świadczy użyty do tego materiał. Stanowią ją dwie cienkie deseczki (155x245 mm) obleczone bordowym aksamitem. Na zniszczonym i pozbawionym tejże aksamitnej osłony grzbiecie łatwo dostrzega się brzegi złożonych poszytów i wiążący ją sznurek. Karty kodeksu są nieznacznie mniejsze od samej oprawy (155x240 mm). Pergamin wykorzystany do ich wykonania jest niejednorodny. Są karty bardzo cienkie i giętke, ale też stosunkowo grube i sztywne. Materiał nie został dobrze wyprawiony. Świadczą o tym często występujące pofałdowania, pęknięcia i przecięcia, zszycia z zachowanymi nićmi, liczne dziury i ubytki, które częściowo uzupełniono białym papierem, odbijającym się rażąco od żółto-szarej barwy pergaminu. W nielicznych miejscach można dostrzec ślady rozmazania inkaustu spowodowane zachlapaniem wodą. Niektóre karty pozostają węższe albo krótsze, mimo dokonanego później przez introligatora niezbyt szczęśliwego przycięcia całości. Niewielkie otwory, będące dziełem pewnego gatunku robaczków, dopełniają obrazu księgi brudnej i zniszczonej.

Zapis tekstu na stronie tworzy regularną kolumnę (100 × 170 mm), której ramy wyznaczają delikatne linie. Takie same poziome linie wyznaczają miejsce poszczególnym wierszom, które czasem wychodzą poza pionową linię ograniczającą kolumnę od prawej strony, a których na każdej stronie przewidziano 17 (tylko na stronie 86v jest 18 wiersz umieszczony w nagłówku). Odstęp pomiędzy tymi liniami wynosi 10 mm, co umożliwiło wpisanie liter o wysokości 5 mm (dużych – 6/7 mm), natomiast tam, gdzie w jednej linii umieszczono dwa wiersze tekstu litery są drobne i wynoszą 2/4 mm. Ma to miejsce na stronach, gdzie znajdują się lekcje dla mszy o świętych, ale w odniesieniu do znacznej większości tych tylko obchodów, dla których przeznaczono czytanie z tekstów wspólnych. W takich przypadkach podano tylko imię świętego (rubrem) i incipit przewidzianej lekcji (czarnym inkaustem)³. Rękopis sporządzono dwunastowieczną minuskułą romańską, zapowiadającą już nieśmiało pismo gotyckie⁴. Na kartach 78 i 79 pismo to jest nieco odmienne i być może wskazuje na rękę innego pisarza. Wykorzystano czarny inkaust, a dla wyróżnienia rubryk cynober.

Lekcjonarz posiada ozdobne inicjały, ale niektóre spośród nich zwracają szczególniejszą uwagę. Tych w całej księdze jest 18, a wyróżniają się od pozostałych wzbogaceniem o oryginalne dodatkowe elementy. Jedne zwieńczone są główkami ptaków⁵, inne ozdobione głowami ludzkimi⁶, a jeszcze inne – i tych jest najwięcej – łbami zwierząt drapieżnych⁷. Największy i najbardziej wyekspono-

³ Karty 117v, 118r, v, 121v, 123r, v, 124r, v, 125v, 126r, 127r, 128r, 129v.

⁴ W. Semkowicz, *Paleografia łacińska*, Kraków 1951, s. 283-288.

⁵ Karty 15r, 135v.

⁶ Karty 71v, 120r, 124v, 128v.

⁷ Karty 18r, 30r, 38v, 41v, 46r, 57r, 73v, 76v, 123v, 126v (w tym inicjały umieszczono dwa łby), 139r. Interesującą analizę artystyczną podaje M. Krasnodębska-D'Aughton: „W kodeksie występują zarówno inicjały zdobione jedynie prostym ornamentem, jak i zawierające motywy antropo- i zoomorficzne. Inicjał B (Beatus) otwierający teksty wspólne o świętych (k. 131v) wykorzystuje mo-

wany romański inicjał F (Fratres; pozostałe litery tego wyrazu są duże i podcieniowane czerwoną farbą, k. 56v), z charakterystycznymi dla sztuki tego okresu splotami, rozciąga się na długość 8 linii. Jest to czerwono-zielona kompozycja z nieznacznym dodatkiem jasno brązowego koloru. Wszystkie inicjały ozdobne wykonano przy użyciu tych właśnie kolorów, chociaż nie zawsze wykorzystywano je w pełnym zestawieniu. Najczęściej są dwukolorowe, ale nie brakuje też jednokolorowych i te nie posiadają już żadnych ozdób. Ich wielkość jest zróżnicowana – od wysokości nie przekraczającej dwóch linii, aż po wydłużenie sięgające dwunastu linii. Poza tymi inicjałami są jeszcze inne, małe, nie rzucające się w oczy i nie przekraczające wysokości 1 linii, zawsze koloru czerwonego. One rozpoczynają właściwy tekst lekcji, pozostawiając zdobienia dla zwrotów wprowadzających: „Fratres”, „In diebus illis”, „Hec dicit Dominus”, „Karissimi”. Ponadto podcieniano czerwoną farbą występujące w tekście duże litery.

Rubryki w lekcjonarzu podają dość wyczerpująco informacje o dniu liturgicznego obchodu oraz o tytule biblijnej księgi, z której zaczerpnięto daną lekcję. Nierzadko pojawiają się też zwroty „in modum lectionis lege”⁸ i „in modum epistole lege”, ale częściej na marginesie, w nagłówkach i na stopkach strony, niż we właściwym im miejscu; na karcie 79r zaznaczono nawet „in tonis episto[le]”. Te informacje wskazywałyby na tak zwany *tonus recitativus*, stosowany w liturgii słowa⁹. Są również informacje typu „sine titulo” lub wyraźniej „lectio absque titulo” (68r). Bywają instrukcje szczegółniejsze: „post orationem sequitur hec lectio” (54r), „Item post orationem sequitur lectio hec” (55v), czy dopisana odręcznie na marginesie „Epistola qui legitur tempore paschali sabbatis diebus de domina Reversi sunt apostoli, require in fine libri in aliis folis” (130r). Również na marginesach zaznaczono, ale już czarnym inkaustem, incipity introitów, to znaczy antyfon na wejście dla wszystkich niedziel oraz dni powszednich Wielkiego Postu i dni w oktawach Wielkanocy i Zesłania Ducha Świętego. W nagłówkach kilku ostatnich kart zaznaczono czerwoną farbą i pismem głównie rozstrzelonym tytuły tych części *commune*, do których należą zapisane na nich lekcje: „In vigilia apo-

tywy akantu i wstęp zdobionych drogimi kamieniami. Inicjał I (In diebus, k. 128v) ma kształt pięknie wykonanej piórkiem hybrydy: składa się z ptasiego torsu zwieńczonego ludzką głową ujętą w lekким skrócie. Inne I (In diebus, k. 135v) jest ozdobione ptasią głową i korpusem z ogonem ryby. Rękopis zawiera wiele inicjałów zdobionych motywem głowy lwa. Wszystkie inicjały wykonane są z wielką biegłością i precyzją. Liściaste zwoje i fantastyczne bestie, dominujące w inicjałach, wykazują wpływy północnej Francji i krainy Renu. Jest możliwe, że rękopis został wykonany i ozdobiony w Krakowie przez artystę korzystającego z różnorodnych wzorów”, *Źródła kultury duchowej Krakowa*, s. 146.

⁸ Na k. 17r ten zwrot otrzymał przedłużenie w słowach: „et alias similiter leguntur”.

⁹ Zob. Sebastian z Felsztyna, *Modus regulariter accentuandi lectiones matutinales, prophetias necnon epistolas et euangelia*, Cracoviae 1518, gdzie autor dokładnie, z wieloma przykładami, opisuje w kolejnych rozdziałach: 1 – „de pronuntiatione lectionum”, 2 – „epistolarum”, 3 – „euangeliorum”, sposoby odczytywania wymienionych rodzajów tekstów. Ponadto podaje przykłady tonów tytułów i zakończeń listów i ewangelii. Por. I. Polkowski, *Katalog rękopisów*, dz. cyt., s. 39: „Książka ta widocznie przeznaczona dla subdiakona do śpiewania lekcji w czasie mszy św., co ztąd się pokazuje, że nad wyrazami jest mnóstwo znaczków zastępujących solfy czyli nuty”.

stoli", „De apostolis”, „De ewangelistis”, „De martiribus” (131v, 133r-138r, 139v-142v).

W kodeksie znajdują się różnego rodzaju błędy – choć jest ich stosunkowo niewiele – które zostały poprawione: uzupełnienia, najczęściej nad tekstem bieżącym, ale też na marginesie (1v – illum, 4v – manibus, 5v – nobis, 19v – tias nad skróconym prophetas, 20r – vas, 27r – dominus, 51r – non, 52r – deus, 55r – bi nad u–, 78r – alterutrum, 83r – suam, supra, 84v – dei, 85v – vite, 98v – vos, 100v – dopisano obok pominięty fragment z księgi Ezdrasza: „Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis”, 112v – quas, 114r – rubryka: Thome martiri, incipit: „Omnis pontifex”, 117v – przy s. Marci Require in epistola „Vidi et ecce” de ewangelistis, 123v – przy s. Iacobi rubryka: Vigilia apostoli, incipit: „Beatus homo qui inve[nit]”, 125v – przy In exaltatione s. crucis: vel „Confido de vobis” require in inventione eiusdem, 136v – nec revertebantur, 141r – et in beneplacite), skreślenia (45r – czerwoną kreską iudei, 96r – labora, ponad napisano laborant), poprawki (6r i 7v – dwukrotnie nad błędnym ad romanos wpisano ad corinthios, 78r – nad intelligimus napisano cognoscimus, 90r – obok błędnego ad colosenses zaznaczono l. ad corinthios XII, 136r – pod eorum zaznaczono vel animalium, 142v – nad et dopisano ut), inne (6v – nad zamazanym tytułem księgi wpisano Ep ad hebreos, 17r – zamazane i nieczytelne prave, 26r – nad wymazanym słowem napisano irrugiit, 125v – wymazano tekst w dwóch liniach i pozostawiono puste miejsce). Ponadto, poza wyżej wskazanymi, pomyłono dwa razy nazwę księgi w rubryce, nie dokonując później żadnej korekty (18v, 107v), jeden raz pomyłono dzień tygodnia (110v), oraz czterokrotnie dopisywano wskazówkę: „Require”, odsyłając do tekstu umieszczonego w innym miejscu lekcjonarza (65v, 67r, 69v).

Uszkodzenie kodeksu jest jeszcze poważniejsze, niż tylko nieobecność strony tytułowej, bowiem brakuje w nim kilkunastu kart początkowych, a także kilkunastu końcowych. Pierwsza strona zaczyna się od słów: „et reges in splendore ortus tui...” (Is 60, 3b...), będących fragmentem lekcji na Epifanię, której początek znajdował się na poprzedzającej, nie zachowanej karcie. Druga strona tej samej karty kończy się słowami: „det vobis pacem” (1Th 3, 16a), na których urywa się tekst lekcji z piątku po Niedzieli w oktawie Epifanii. Również karta następna wskazuje na ubytki w księdze (w tym miejscu brakuje jednej karty), bowiem rozpoczyna się słowami: „[preveni]entes. Sollicitudine non pigri...” (Rm 12, 11), a pierwszy wyraz w wyniku podzielenia posiada tylko końcówkę. Jest to z kolei fragment lekcji z 2 Niedzieli po Epifanii. Podobna sytuacja jest na końcu księgi. Tekst ciągły urywa się na przedostatniej karcie (141) na słowach: „qui amicti sunt” (Apc 7, 13), które są początkiem lekcji znajdującej się w zbiorze tekstów wspólnych o męczennikach, natomiast karta następna (142) rozpoczyna się słowami: „probatur Christo igitur passo in carne...” (1Pt 4, 1) z końcowej części innej lekcji również o męczennikach. Między tymi kartami także brakuje jednej karty. Na ostatniej stronie (142v) znajduje się niedokończona lekcja z tego samego zbioru, uszkodzona tylko nieznacznie: „nos patimur et spes nostra” (2 Cor 1, 7), co również świadczy o braku ostatnich kart.

Lekcjonarz nie posiada kalendarza liturgicznego. Zawiera (pomijając wspomniane wcześniej brakujące karty) lekcje czytań mszalnych na cały rok. Porządek

jest następujący: najpierw *temporale* – 1r-113v¹⁰, następnie *sanctorale* od 114r¹¹. Karty od 127 do 132 nie są ułożone po kolei. Nowożytny introligator – zapewne przez pomyłkę – czwarty (środkowy) arkusz tej składki złożył jako drugi i w związku z tym karta czwarta stała się drugą (127), a karta piąta siódmą (132), a powinny być – odpowiednio – 129 i 130. Ten błąd zakłócił całą foliację tej składki i stąd nie sposób wskazać precyzyjnie miejsca końcowej części *sanctorale* oraz następującego zaraz po niej zbioru lekcji dla mszy wotywnych i początkowej części *commune*, która kończy się na karcie 142¹². Na stronach 130r-131v znajdują się lekcje na obchód *Dedicatio ecclesie*. Osobliwością manuskryptu jest parokrotne występowanie incipitów *tractus* wykonywanych zaraz po odczytaniu lekcji (51r, 55r, v).

Autor rękopisu pozostaje nieznany. Natomiast czas jego powstania można określić w dużym przybliżeniu¹³. Pismo wskazuje na drugą połowę wieku XII, ale informacje zawarte w *sanctorale* umożliwiają ściślejsze datowanie. Umieszczono w nim obchód św. Wacława (Wencezlai, k. 126r), co wobec braku innych patronów czeskich pozwala wskazać na Kraków jako miejsce jego powstania. Otóż nie ma w kodeksie żadnej wzmianki o św. Florianie, który stał się głównym patronem tego miasta po sprowadzeniu jego relikwii w 1184 roku, zaś obchód św. Tomasza Becketa, kanonizowanego w 1173 roku, starannie dopisano tą samą ręką na marginesie. Można zatem przypuszczać, że lekcjonarz ów powstał niedługo przed tą ostatnią datą albo nawet dokładnie w tym czasie.

2. *Lectionarium* – KP 21¹⁴

Lekcjonarz ten – tak samo jak poprzedni – nie posiada strony tytułowej. Pierwszą kartę rozpoczynają słowa lekcji na 1 Niedzielę Adwentu: „Fratres. Scientes quia hora iam est”. Kodeks zachował się w nie najlepszym stanie. Oprawiono go w XIX wieku wyposażając w dwie tekturowe okładki (155 × 245 mm) i pokrywając jego grzbiet, pochodzącym z uszkodzonego kodeksu KP 20, szerokim paskiem bordowego aksamitu, na którym wytłoczono i położono – słabo już widoczny – napis „Lectionarium”. Niezbyt udana introligatorska praca pozostawiła jeszcze jeden ślad: przycięto, mianowicie, wszystkie karty, nie naruszając

¹⁰ Na tej stronie (113v) znajdują się tylko trzy linie tekstu lekcji, pozostała przestrzeń pozostaje pusta.

¹¹ Tytuł: „Incipiunt epistole de sanctis per circulum anni” został umieszczony w ostatniej linii k. 113v.

¹² Na karcie 131v: „Incipiunt epistole communes de sanctis”.

¹³ I. Polkowski twierdzi, że ów lekcjonarz „jest w spisie kodeksów z r. 1110” (*Katalog rękopisów*, s. 38). Ale, jak przekonuje A. Vetulani: „nie można zaliczać do starego zasobu biblioteki katedralnej dzisiejszego ms. 20 biblioteki kapitulnej, jak pragnął tego ks. Polkowski, dopatrując się w nim jednego z pięciu lekcjonarzy wymienionych w inwentarzu z r. 1110. Lekcjonarz zawarty w tym rękopisie (...) pochodzi – jak wskazuje na to charakter pisma – najwcześniej z początku wieku XIII. (...) najprawdopodobniej sporządzono go w Krakowie” (*Krakowska biblioteka katedralna*, s. 180-181).

¹⁴ Polkowski, *Katalog rękopisów*, s. 39; Boguniowski, *Rozwój historyczny ksiąg*, s. 97-98.

jednak w niczym powierzchni zapisanej tekstem zasadniczym. O nieznacznym okrojeniu kart zaświadcza drobne i mało istotne inskrypcje, które znajdują się na szerokim marginesie. Karty są pergaminowe (145 × 235 mm) i jest ich 48. Dwie ostatnie są w stanie poważnego uszkodzenia – karta 47 nie posiada dolnej połowy, zaś 48 jest zaledwie ćwiercią (górną) całości. Razem tworzą pięć składek (poszytów): dwie pierwsze liczą po 5 arkuszy, czyli po 10 kart, trzecia i czwarta posiadają po 6 arkuszy (sexternion), lecz z powodu usunięcia w każdej z nich po dwie karty (pomiędzy 24 i 25, 25 i 26 oraz 30 i 31, 35 i 36) ostatecznie również mają ich po 10; składka piąta ma 3 arkusze (ternion – 6 kart), a dwie ostatnie wybrakowane karty zostały tylko dołączone do pozostałych. Paginacja jest współczesna, niepełna, wykonana bądź ołówkiem, bądź długopisem(!). Użyty pergamin jest dobrze wyprawiony, cienki, z widocznymi pofałdowaniami, pęknięciami, otworami i zszyciami z zachowanymi nićmi.

Kodeks jest liniowany. Jedna kolumna tekstu na stronie liczy 17 wierszy (k. 1-20 i 41-46), co daje jej wymiary 173 × 95 mm lub 16 wierszy (k. 21-40) i wtedy osiąga ona rozmiar 168 × 100 mm. Niektóre karty mają nietypową liczbę linii (k. 28v i 29r – 14, k. 29v i 30r – 15). Zaznaczyć trzeba, że wielkość poszczególnych kolumn o tej samej liczbie wierszy nie jest identyczna, ale różnice są nieznaczne. W linie szerokości 10 mm wpisano tekst, którego litery krótkie mają wysokość 4-5 mm, długie – 7 mm. Samo pismo to starannie wykonana gotycka tekstura, ale z pewnymi cechami bastardy¹⁵; od karty 41-46 jest wyraźnie odmienne, sporządzone inną ręką. Wykorzystano czarny inkaust, który miejscami jest trochę wyblakły. Rubryki zapisano kolorem czerwonym – rubrem. *Lectionarium* nie posiada żadnych zdobień. Tylko pierwszy inicjał „F” jest znacznie większy od pozostałych, wydłużony na dwanaście linii, i dwukolorowy. Takie wyjątkowe przeciągnięcie inicjału poza własną linię napotkamy jeszcze tylko jeden raz (też 12 linii, k. 15v), natomiast pozostałe w większości zajmują wysokość 2 linii, albo 3, zwłaszcza, gdy są to litery długie. Zdarzają się także inicjały małe na pełną wysokość tylko 1 linii. Zapisano je w kolorach czerwonym i niebieskim, na przemienne. Pierwsze litery zdań lub wierszy w tekstach lekcji podcieniowano czerwienią. Ówczesna oszczędność materiału pisarskiego znajduje odzwierciedlenie w układzie stron, na których nie ma – tak samo, jak w poprzednim lekcjonarzu – żadnych odstępów, akapitów, przerw – wszystko pisane jest w jednym nieprzerwanym ciągu, zarówno tekst podstawowy, jak i towarzyszące mu rubryki.

Rubryki są bardzo skąpe – głównie są to tytuły lekcji i rzadziej nazwy dni liturgicznych¹⁶, ale notowane bardzo niekonsekwentnie i wykazujące szereg braków. Jeden z takich zapisów ogranicza się do zwięzłego: „sine titulo” (12v). Na marginesach, obok prawie każdej takiej rubryki, drobnym odręcznym pismem zanotowano w skrócie tę samą lub uzupełniającą informację. W piątej składce natomiast rubryk nie sporządzono prawie wcale, pozostawiając puste miejsca, przeznaczone na ich wpisanie, czego już nie uczyniono. Charakterystyczne są tutaj skróty „-mi”, „-me”, którym brakuje pierwszej litery „K” oraz pozbawiony litery

¹⁵ Semkowicz, *Paleografia łacińska*, s. 346-356, 360.

¹⁶ Pierwsza informacja dotycząca obchodu liturgicznego pojawia się dopiero na karcie 16r – „Dominica post Nativitatem”.

„H” wyraz „-ec” i litery „F” wyraz „-res”. W trzech miejscach rubryki uzupełniono, ale uczyniła to inna ręka i to czarnym inkaustem (42v, 43r). Dopiero po koniec tej części napotykaemy na trzykrotne sporządzenie zapisów rubrycystycznych (k. 45v i 46v). Dwie ostatnie karty (47 i 48) zostały dołączone później. Na pierwszej z nich inną ręką i innym inkaustem dopisano dalszy ciąg tekstu lekcji z poprzedniej karty, dokonując w ten sposób jej praktycznego uzupełnienia, oraz – co wyraźnie zaznacza istniejąca tu rubryka – lekcję na „feria IV post Dominicam *Memento nostri Domine*”¹⁷ (Eph 1, 16-21), która kończy się na następnej stronie¹⁸. To dowód na to, że dołączono od początku tylko połowę karty. Pozostałą przestrzeń strony, jak i całą ćwiartkę karty 48, zapisano później drobnym, odręcznym piśmem.

W kodeksie występuje niemała liczba różnego rodzaju poprawionych błędów: skreślenia (1r – cm, 21v – peripsima, a nad tym miejscem napisane niestarannie: tempore, 24r – sua, templi, eius, 28v – bona illius, 29rv – protegetur subtegmine illius et sub ramis illius morabitur, gdzie pomieszano zwroty z dwóch różnych wierszy, 30r – ipsius, a powyżej dopisano eius, ex, 31r – orare, a nad tym napisane: offerre, 32v – usque et, 33v – illam, 35r – autem, 35v – vobis, 39r – podwójne de manu), wymazania (12v – podwójne nomen, 22v – n ze słowa intelligens, pozostawiając s w odosobnieniu, 38r – t z vite), uzupełnienia, najczęściej na marginesach (9r – o nad m dla skrótu modo, 21r – horam, 21v – sumus, 23v – iracundie, 24r – templi, adimpleti, 24v – illarum, 26r – e nad -narrabo, 26v – o nad antiquum, exquirentibus, parabolarum, gdyż w tekście jest nieudolnie poprawione: parabolorum, 27v i 35r – o nad g dla skrótu ergo, 28v – qui, 29v – e nad sci-tis, 30v – tes nad sacerdos, 31v – per pontificem, 33v – fortiter, 36r – tuo, 38r – spes), inne poprawki (22v – poprawione oportet, 25v – laud- nad glori-abitur, 40r – quem poprawiono na quo z o nad linią dla skrótu quomodo), nierzadko wprowadzone duże litery w miejsce małych, wielokrotne pomyłki w nazwaniu księgi (11 razy)¹⁹, z której pochodzi tekst lekcji, jeśli w ogóle podano jej tytuł. Dwukrotnie podano ten sam obchód stosując odmienne określenia: „Dominica post Nativitatem” i „Dominica infra octavam Nativitatis” – ale w pierwszym przypadku podano tylko incipit lekcji, zaś w drugim już pełny jej tekst.

Wśród osobliwości pisarskich uwagę zwracają słowa: „Epiphenie”, „Epipheniam” (17r, 18r, 19r, 20v)) oraz odmiennie zapisywane zwroty „ad chorinthios” (45v) i „ad Korinthios” (46v) w tytułach lekcji. Często występuje skrót „l. e. b. p. a.”, to znaczy „lectio epistolae beati Pauli apostoli”, zaś „In illo t. d. i. d. s.” (42r) – „In illo tempore dixit Jesus discipulis suis”, zastosowany został tylko jeden raz

¹⁷ Środa po 4 Niedzieli Adwentu. Nie każdego roku ma miejsce taki obchód liturgiczny, dlatego uzasadnione jest powyższe uzupełnienie i to w tak nietypowym miejscu. Na karcie 10r, na marginesie obok tekstu lekcji na wigilię Narodzenia Pańskiego, drobnym czerwonym piśmem zanotowano: „epistolam qui est in fine de feria IV”, co oznacza, że – odsyłając do lekcji umieszczonej na końcu księgi – wpisu tego dokonano już po dołączeniu kart 47 i 48. Ponadto, poniżej umieszczony zwrot „Non cesso” (zwykłym inkaustem) jest incipitem tej lekcji.

¹⁸ Kolumna na tej karcie jest szersza niż na poprzednich (120/115mm) i na 47r ma już tylko 11 wierszy, a 47v – 7.

¹⁹ Karty 3v, 4r, 4v, 5v, 6r, 12r, 14r, 16v, 17r, 21r, 34r.

w odniesieniu do jedynej ewangelii, która umieszczona została w tym lekcjonarzu²⁰. W tekście (tylko na kartach 1r i 20v-40v) występuje dosyć dużo znaków tonicznych, zaznaczonych czarnym inkaustem nad liniami tekstu, co wskazuje na pewien – nieznany nam dziś – sposób czytania, analogiczny lub tożsamy z tym, który w innych lekcjonarzach pozostawił wyraźniejsze ślady.

Również ten lekcjonarz nie posiada kalendarza liturgicznego. Teksty czytań ułożone są według następującego porządku: od 1 Niedzieli Adwentu do 2 Niedzieli po Epifanii (k. 1-20v), teksty wspólne: o męczennikach, wyznawcach, dziewicach (k. 21r-36r), lekcje na msze wotywnie na poszczególne dni tygodnia, z wyjątkiem niedzielnej *de Trinitate* (k. 36r-38v), na msze w różnych potrzebach (k. 38v-44r) i w mszach za zmarłych (k. 44r-46v). Z aktualnej zawartości tego *Lecctionarium* wynika, że to, co z niego pozostało jest tylko częścią większej całości, z której zachowały się początkowe i końcowe karty. Ostatnie słowa karty 20v: „karitatem fraternitatis invicem diligentes honorem invicem perveni[entes]” (Rm 12, 10), to niedokończona lekcja z 2 Niedzieli po Epifanii, natomiast pierwsze słowa karty 21r: „firma sit pro vobis scientes quoniam sicut socii passionum estis sic et consolacionis erimus” (2Cor 1, 7), to ostatni wiersz lekcji wspólnej o męczennikach. Można przypuszczać, że pierwotny kodeks pod pewnymi względami był bogatszy od późniejszego *Epistolare* z 1500 r. Zachowuje rozróżnienie w tekstach wspólnych na „de una virgine” i „de pluribus virginibus”, nadto proponuje w zbiorze o jednej dziewicy 1 lekcję więcej (2Tim 4, 17-18) do wyboru. Podaje również lekcje w mszach za biskupa (1Tim 3, 1-7a), za króla (Ier 22, 3-4) i na czas wojny (Is 37, 1-7).

Jeżeli piąta składka pochodzi z innego kodeksu – a wiele na to wskazuje – to jej dołączenie do księgi zapewne nie było przypadkowe. Ostatnia karta (40) części podstawowej zawiera pełną lekcję, a po niej pozostaje jedna trzecia strony nie zapisanej, co raczej nie zdarza się. Prawdopodobnie księga nie została dokończona, co próbowano zrekompensować dodaniem części pochodzącej z innego kodeksu. Bowiem dalsze karty (41-46) zawierają te lekcje, które – sądząc po innych tego typu księgach – powinny znajdować się właśnie w tym miejscu lekcjonarza. I chociaż ujawniają oczywiste braki, to spełniają w nim swoją funkcję. Pierwsza strona tej składki zaczyna się bezpośrednio od słów: „habemus ad invicem et sanguis Iesu” (1Io 1, 7b), które pochodzą ze środka zdania i są dalszym fragmentem jednej z lekcji odczytywanych w mszach za grzeszników – *pro peccatis* (1Io 1, 5b-9). Oznacza to, że istniały jakieś karty poprzedzające, tak samo, jak istniały i następujące. Ostatnia bowiem strona również zawiera tekst niedokończony – jest to początek lekcji (Act 1, 12-13a), którą odczytywano w mszach wotywnych o Matce Bożej w sobotę. Brakującą jego część (1, 13b-14) najpierw dopisano odręcznym drobnym pismem poniżej strony, a następnie staranną kaligrafią na dołączonej później połowce karty 47, o czym już wyżej wspomniano. Natomiast ostatnią kartę (48) trudno uznać za integralną część lekcjonarza. Zawiera ona treść trzech lekcji: na święto Nawiedzenia Matki Bożej (Ct 2, 8b-14), na wigilię tego

²⁰ Lc 12, 42-44 oraz incipit drugiej Mt 10, 5

święta (Apc 12, 1-5)²¹ i z księgi Mądrości Syracha 31, 8-11, który to fragment wówczas umieszczano w zbiorze tekstów wspólnych o jednym męczenniku.

Nie wiadomo, kto sporządził ten kodeks. Dwie zasadnicze części wskazują wyraźnie na dwóch różnych pisarzy, a prawdopodobnie uzupełnienia, zwłaszcza odręczne, pochodzą od innych jeszcze osób. Również wziąć trzeba pod uwagę fakt zebrania i połączenia w jedną całość niejednorodnych elementów, co mogło być dziełem znowuż innej osoby, ale trudno określić, kiedy to się stało. Pismo wskazuje, że dzieło powstało w XIV wieku, zaś ostateczne złożenie bardzo niekompletnej księgi nie później niż w XV wieku, kiedy rękopiśmienne lekcjonarze były jeszcze w użyciu. Ze względu na zupełny brak *sanctorale* nie da się w oparciu o wewnętrzną treść rękopisu ustalić miejsca jego pochodzenia.

3. *Epistolare* – KP 22²²

Epistolare również nie posiada strony tytułowej, zaś pierwsza zachowana karta rozpoczyna się bezpośrednio lekcją na 1 Niedzielę Adwentu. Kodeks posiada jednak własny tytuł – „*Epistolarum Liber*” – który został umieszczony wśród różnorodnych zdobień wytłoczonych na oryginalnej oprawie. Obleczone cienką skórą (już nieco podniszczoną) deseczki o rozmiarach 245 × 355 × 8 mm obustronnie zabezpieczają księgę, dodatkowo wzmocnioną na narożnikach pięcioma solidnymi mosiężnymi okuciami; po pozostałych trzech zachowały się tylko wyraźne ślady. Podobne ślady na środku oprawy, tak przedniej jak i tylnej, wskazują na jeszcze jakieś inne metalowe elementy – prawdopodobnie ozdobne – które niegdyś tam były umieszczone. Odłączone znacznie później od oprawy zabezpieczyły fragmenty złączenia wklęsłych tłoczeń na skórze na przedniej stronie i srebrzenia na tylnej. Ponadto jeszcze inne ślady informują nas, że księga zaopatrzona była w dwie klamry spinające ją i zamykające. Jej grzbiet zabezpieczony jest oddzielnym innym kawałkiem skóry. Zachowany w bardzo dobrym stanie kodeks posiada 134 pergaminowe karty w dziewięciu składkach (poszytach) składających się z 8 arkuszy (octernion), czyli 16 kart każdy, bardzo mocno ze sobą spiętych i przytwierdzonych do oprawy. Wyjątek stanowi składka pierwsza, z której wycięto cztery karty początkowe, i ostatnia, z której usunięto ich aż sześć, o czym świadczą pozostawione ich resztki. Karty o rozmiarach 230 × 335 mm i nierównej grubości ponumerowane zostały współczesną ręką cyframi arabskimi w prawych górnych rogach. Na kartach można dostrzec ślady prac związanych z wyprawianiem pergaminu, to znaczy tu i ówdzie występujące pofałdowania, pęknięcia, otwory i pozostałości po szczytach.

Kodeks jest liniowany – zapis na stronie tworzy zwarta kolumna o rozmiarach 150 × 235 mm, którą wyznacza widoczny kontur delikatnych poziomych i pionowych linii tworzących ramkę. Takie same linie – leżące w odległości 10 mm od siebie – wyznaczały miejsce poszczególnym wierszom, których przewidziano na każdej stronie 24. Litery krótsze mają 5 mm wysokości, dłuższe 8-9 mm. Pismo

²¹ Bez wierszy 12, 3-4.

²² Polkowski, *Katalog rękopisów*, s. 39; Boguniowski, *Rozwój historyczny ksiąg*, s. 98-102.

nierzadko wychodzi poza prawy margines, mimo dodatkowej pionowej linii, poszerzającej kolumnę obustronnie o 2-4 mm i dającej pisarzowi większą swobodę. Trochę mniejszymi literami (4 mm) zapisano incipity antyfon na wejście na niektóre dni²³. Natomiast na kilku stronach, w części zawierającej lekcje na dni świętych, zastosowano drobne (2 mm) odręczne pismo, mieszcząc dwa wiersze tekstu w jednej przewidzianej konturem linii, co zostało podyktowane praktycznym tylko charakterem zawartych tam informacji (imię świętego i incipit lekcji, którą należało zaczerpnąć z części tekstów wspólnych – „commune”), a więc nie był to tekst przeznaczony do odczytania w ramach liturgii²⁴.

W kodeksie znajdują się 22 ozdobne inicjały, które ujmują w kolorowy prostokąt początkową literę tekstu lekcji. Tym niezbyt starannie wykonanym inicjałom o różnej wielkości (od 23 × 28 do 51 × 63 mm), wzbogaconym kawałkami złota płatkowego, towarzyszą bogate – również kolorowe – ornamenty kwiatowe, jakby łodygami swoimi wyprowadzone z owych prostokątów. Taką dekorację posiadają tylko te strony, na których umieszczono inicjał ozdobny²⁵. Pierwsza strona kodeksu wyróżnia się od wszystkich pozostałych nie tylko inicjałem o największych rozmiarach i najbogatszą ornamentyką wypełniającą całą wolną przestrzeń wokół kolumny tekstu, ale zwłaszcza złotą ramką, okalającą stronę i przeplatającą się z kolorowymi elementami dekoracyjnymi. Wśród nich wrysowany został znak herbowy, zapewne autora księgi. W kodeksie są jeszcze inne rodzaje inicjałów: większe, na wysokość dwóch linii, rozpoczynające lekcję od takich typowych zwrotów jak „Fratres”, „Ch(K)arissimi”, „Hec dicit Dominus”, „In diebus illis” (w tym ostatnim przypadku, litera „I” bardzo często wydłużona jest znacznie, aż do kilku linii, przybierając niejednokrotnie formy fantazyjne)²⁶, oraz mniejsze, zajmujące wysokość jednej linii, w kształtach przyjętych wówczas standardów pisarskich, a rozpoczynające właściwy tekst lekcji. W przypadku obydwóch rodzajów inicjałów użyto na przemienne farby czerwonej i niebieskiej.

Pismo w całym lekcjonarzu jest ładne i staranne, umożliwiające swobodne odczytanie tekstu. Jest to gotycka bastarda, która łączy w sobie elementy kursywy z teksturą²⁷. Wykonane zostało czarnym inkaustem oraz – w przypadku tytułów lekcji i informacji rubrycystycznych – czerwoną farbą (cynobrem). Pierwsze litery zdania lub biblijnego wiersza zostały podcieniowane żółtym lub czerwonym kolorem. Układ stron podporządkowany jest zasadzie oszczędności. Dlatego nie ma na nich żadnych akapitów i odstępów, wszystko zapisane jest w jednym ciągu,

²³ Incipity antyfon na wejście (introitów) zaznaczono w okresie Adwentu – 2, Narodzenia Pańskiego – 11, po okresie Narodzenia Pańskiego – 5, w okresie Wielkiego Postu – 42, Wielkanocnym – 17, po okresie Wielkanocnym – 11; razem: 88.

²⁴ Karty: 99v, 100r, 102v, 103v, 104r, 104v, 105r, v, 106r, v, 107r, v, 109r, v, 111r.

²⁵ Karty: 1r, 8v, 11r, 16r, 21r, 52v, 60r, 61v, 64v, 69r, 97r, 98r, 98v, 103r, 103v, 106r, 110v, 112r, 114v, 121v (ornament bardzo skromny), 124v (wyjątek – brak jakiegokolwiek ornamentu), 128v.

²⁶ Dodano również analogiczne zwroty kończące lekcję, np.: „In Christo Jesu Domino nostro”, „Per Jesum Christum Dominum nostrum”.

²⁷ O charakterystyce pisma zob. *Kolektarz wawelski sprzed 1526 roku, świadek liturgii Kościoła krakowskiego w XV, XVI i XVII wieku*, oprac. S. Fedorowicz, w: *Monumenta Sacra Polonorum*, t. 3, Kraków 2007, s. 71.

a rubryki zapowiadające kolejną lekcję następują zwyczajnie po kropce kończącej poprzednią.

Pisarz *Epistolare* popełnił szereg błędów. Pomijając uchybienia dotyczące samego tekstu biblijnych czytań, wskazujemy tylko na te, które zakradły się na poziomie wyłącznie technicznym²⁸. Sporządzając księgę pisarz kilkakrotnie gubił pewne słowa lub części słów, które później dopisywał drobnymi literami, uzupełniając w ten sposób uszkodzony tekst. Czynił to najczęściej nad miejscem, z którego słowo „wypadło” lub na marginesie: 1r – Pauli (czarnym inkaustem w zapisie rubrycystycznym), 3v – t (czyli tutaj „tibi”), 6v – con nad – placuit, 11v – te nad novita-, 14r – Deus, 14v – per, 40r – meum, 43r – te, 87v – die, 93v – tes do Scien-, 94v – ctu nad infru-osis, 95r – quo, 100v – ad, 103r – eius, propera, 104r – ta nad Stragula-, 115r – ex, 125r – suis, 128r – eo, 131r – quoniam (z zastosowaniem skrótu paleograficznego), 133r – sacrificium. W tekście występują też skreślenia (1r – podwójne ante, 1v – in, 10r – podwójne non, 19v – podwójne eis, 47r – podwójne autem), wymazania (104r – litera w słowie Stra-gula, 115r – autem, eorum, 116v – ad) oraz inaczej poprawione błędy (92r – na marginesie zapisano collucacio obok istniejącego w tekście conlucacio, 106v – przekreślono w rubryce corinthos i dopisano galatas czarnym inkaustem), a nawet nie poprawione, jak powtórnie napisany zwrot: „Joannes septem ecclesiis que sunt in asia” (107r). Popołnione pomyłki odnoszą się także do nazewnictwa biblijnych ksiąg, z których wzięto lekcje, a zdarzyło się to 5-krotnie²⁹. Natomiast w przypadku którejkolwiek księgi mądrościowej zawsze zastosowano to samo określenie: „Liber Sapientie”, tak samo, jak mają obydwa wcześniejsze lekcjonarze.

Uwagę zwracają niektóre rubryki umieszczone w *Epistolare*. Oprócz tych zwykłych, zapowiadających każdą lekcję z konkretnej księgi biblijnej, znajdujemy nieliczne informacje typu: „legitur (legantur, lege) in modum lectionis”, „in modum epistole (pronunties)”, „pronuntiatur sine titulo”, albo zwroty: „ad missam”, „in missa”, „prophetia”, „require”, „in quatuor temporibus”; czasem zapisane nie rubrem, ale czarnym inkaustem. *Modum lectionis* i *modum epistole* określają dwa różne sposoby odczytywania lekcji. Były to – już wcześniej wspomniane – tak zwane *toni recitativi*, na które wskazują drobne znaki toniczne rozsiane rzadko po całym kodeksie, wykonane rubrem i umieszczone w tekście nad wierszem w odpowiednim miejscu, jako istotna wskazówka dla lektora³⁰.

²⁸ Uwagi na temat samej pisowni i stosowanych skrótów zob. tamże, s. 70. W naszym kodeksie występują skrócenia tytułów ksiąg, z których brano lekcje, np. takie: L. e. b. p. a. ad corinthos – Lectio epistole beati pauli apostoli ad corinthos, albo L. l. apok. – Lectio libri apokalipsis. A także znany już z *Lectionarium* KP 21: In illo t. d. i. di. suis, i zastosowany w tym samym kontekście, k. 132v.

²⁹ Wigilia Epifanii, poniedziałek po Niedzieli Palmowej, środa po 10 Niedzieli *post Trinitate*, 17 Niedziela, środa po 21 Niedzieli. Do pomyłek zaliczyć należy również dwukrotne podanie lekcji na święto Zwiastowania: chronologicznie w *sanctorale* i pomiędzy tekstami czytań na msze wotywnie.

³⁰ W mszałach krakowskich z 1515 r. i z 1532 r. występuje jeszcze inne określenie: „legatur in modum evangelii” zastosowane do niewielkiego fragmentu opisu męki Pańskiej we wszystkich czterech Ewangeliach (k. LXXVIr, LXXXIXr, LXXXIIv, LXXXr; k. 73r, 77r, 80v, 88v).

Lekcjonarz nie posiada kalendarza liturgicznego, nie podano również dat obchodów świąt stałych. Zawiera czytania na cały rok, rozłożone według następującego schematu: najpierw *de tempore* (k. 1r-96v), dalej *de sanctis* (k. 96v-109v), później lekcje mszy wotywnych na każdy dzień tygodnia (k. 109v-111r), „In Dedicatione Ecclesie” (k. 111r-112r), następnie „Epistole sanctorum communes” (k. 112r-130v), wreszcie lekcje mszy w różnych potrzebach (k. 130v-133r) i za zmarłych (133r-134v). Lekcje własne mają poszczególne dni *de tempore* (wszystkie niedziele, święta, kolejne dni Wielkiego Postu, oktawy wielkanocnej i oktawy Zesłania Ducha Świętego oraz środy i piątki pozostałych mocnych okresów liturgicznych) i tylko 24 obchody świętych. W pozostałe dni *de sanctis* rubryki lekcjonarza odsyłają do tekstów wspólnych; bywa i tak, że gdy perykopy własne się powtarzają, redaktor również odsyła do raz zapisanego tekstu i nie przepisuje go powtórnie.

Warto odnotować ciekawsze zapisy dotyczące zawartości merytorycznej. Otóż obok lekcji Wielkiego Czwartku na marginesie dopiano: „De Corpore Christi”, to znaczy, że tę lekcję należało odczytać w wymienione święto, zaś po święcie *Sancta Trinitate*, również na marginesie zaznaczono: „De Corpore Christi Epistola. Queratur in Cena Domini”, czyli po raz drugi informację o tym samym znaczeniu. Ciekawego zabiegu dokonał redaktor księgi w przypadku lekcji na 23 niedzielę po Trójcy Świętej i na obchód św. Klemensa. Na te dni przypadał ten sam tekst z Listu do Filipian, ale w obu przypadkach zapis jest niepełny. Dla pierwszego z tych dni mamy początkowy fragment lekcji, a dla drugiego końcowy. Jednak dopiski na marginesie informują precyzyjnie o konieczności powiązania obydwóch rozdzielonych części i odczytania pełnej perykopy³¹. W innym przypadku – lekcji na wtorkową mszę wotywną o Duchu Świętym – zaznaczono, że należy ją zaczerpnąć z czytania na 10 niedzielę, ale tylko od połowy zapisanego tam tekstu („in media epistola”, k. 109v). Nadto, chociaż księga z założenia zwiera tylko lekcje, to jednak – wyjątkowo – podano w tekstach wspólnych dwie ewangelie *In anniversario consecrationis* – ze św. Mateusza tylko incipit, zaś ze św. Łukasza pełny fragment, tak samo jak w lekcjonarzu KP 21.

Wykonawcą kodeksu jest Piotr Postawa z Proszowic³². Informację o tym pozostawił on sam wewnątrz księgi, aż trzykrotnie wprost odnotowując ten fakt: „Petrus Posthawa de Proszowicze vicarius Castri Cracoviensi scripsit”³³, „Petrus Proschouita vicarius scripsit 1500”³⁴ i w kolofonie „Hoc Epistolare est scriptum Per me Petrum Postawa de Prossowicze Vicarium perpetuum ecclesie Cathedralis Cracoviensis. hoc anno salutis Millesimo quingentesimo. 1500”³⁵. *Epistolare* sporządzono więc w środowisku Kościoła krakowskiego, dla katedry wawelskiej. W niej był używany i w jej archiwum znajduje się aktualnie.

* * * * *

³¹ „Finem istius epistole habes infra in die s. Clementis post festum Sanctorum Omnium” (94r); „Initium istius epistole vide super Dominica 23 post Pent. Imitatores mei estote et” (109r).

³² O Piotrze Postawie z Proszowic zob. *Kolektarz wawelski sprzed 1526 roku*, s. 72.

³³ W stopkach stron karty 30v i 31r.

³⁴ W stopce k. 131r.

³⁵ Kolofon na k. 134v.

Poniżej przedstawiamy pełny zestaw lekcji wszystkich trzech lekcjonarzy³⁶. Ponieważ kompletny jest tylko najmłodszy z nich – *Epistolare* – dlatego układ i program perykop podajemy według schematu i zawartości tej księgi. Równoległe – dla porównania i porządku – umieszczamy te lekcje, które znajdują się w dwóch pozostałych lekcjonarzach.

Zestaw ten jest zgodny z tym, co zawierają późniejsze, szesnastowieczne krakowskie mszały drukowane. W części *de tempore* występują nieliczne i drobne różnice, które odnotujemy w stosownym miejscu w przypisach. Natomiast w części *de sanctis* sytuacja jest odmienna: jeśli zestaw tekstów własnych w mszałach pokrywa się dokładnie z tymi, które znajdują się w *Epistolare*, to jednak lekcje w nich dobrane dla mszy o poszczególnych świętych różnią się dosyć poważnie od tego, co zawierają lekcjonarze rękopiśmienne, chociaż zawsze są czerpane z niewiele różniącego się zbioru „commune”. Dlatego rezygnujemy ze szczegółowego przedstawienia tych odmienności, które uwzględnimy tylko w wyjątkowych i ciekawszych przypadkach³⁷.

Porównanie trzech omawianych tutaj manuskryptów, które merytorycznie zawierają tę samą treść, pozwala na wyciągnięcie kilku dość oczywistych wniosków. Otóż, mimo, że każdy z tych lekcjonarzy powstawał w zupełnie innym czasie, to prawdopodobnie wszystkie sporządzono w tym samym miejscu, to znaczy w Krakowie. Wskazują na to liczne drobne podobieństwa natury redaktorskiej, choć, rzecz jasna, całkowicie o tym nie przesądzają. Przeglądając te księgi nie można uniknąć wrażenia, że kolejni pisarze korzystali z dzieł wykonanych już wcześniej przez swoich poprzedników. Popelniali niejednokrotnie te same błędy, odnotowywali w rubrykach takie same uwagi w odniesieniu do tych samych tekstów lub tych samych dni liturgicznych. Wiele też mówią zestawy czytań, które – w częściach zachowanych – pokrywają się prawie całkowicie, co byłoby niechybnie nie do pomyślenia, gdyby rękopisy powstawały zupełnie gdzie indziej. Ich współzależność wydaje się być niewątpliwa, chociaż posiadają charakterystyczne dla siebie odrębności, będące wyciśniętym na nich piętnem epok, w których były sporządzane.

	KP 22	KP 21	KP 20
1	2	3	4
Dominica I in Adventu	Rm 13, 11-14a	Rm 13, 11-14a	
feria IV	Iac 5, 7-10	Iac 5, 7-10	
feria VI	I Io 3, 21-24a	I Io 3, 21-24a	
Dominica II in Adventu	Rm 15, 4-13	Rm 15, 4-13	
feria IV	Mal 3, 1-5. 4, 5-6a	Mal 3, 1-5. 4, 5-6a	

³⁶ Podobny zestaw czytań mszalnych *de tempore* (lekcji i ewangelii) na przykładzie mszałów krakowskich (nr 4 i nr 8 AKKK) przedstawił Boguniowski, *Rozwój historyczny ksiąg*, s. 231-252.

³⁷ Oznaczenia i sigła biblijne według *Biblia Sacra iuxta Vulgatam versionem*, Stuttgart 1969.

1	2	3	4
feria VI	2Pt 3, 8-14	2Pt 3, 8-14	
Dominica III in Adventu	1Cor 4, 1-5	1Cor 4, 1-5	
feria IV in quatuor temporum	Is 2, 2-5; Is 7, 10-15	Is 2, 2-5; Is 7, 10-15	
feria VI	Is 11, 1-5	Is 11, 1-5	
sabbato	Is 19, 20b-22; Is 35, 1-7a;	Is 19, 20b-22; Is 35, 1-7a;	
Is 40, 9-11; Is 45, 1-8;	Is 40, 9-11; Is 45, 1-8;		
Dn 3, 49-51 ¹ ; 2Th 2, 1-8	Dn 3, 49-51; 2Th 2, 1-8		
Dominica IV in Adventu	Phil 4, 4-7	Phil 4, 4-7	
feria IV ²	Eph 1, 16-21 ³	Eph 1, 16-21 ⁴	
Vigilia Nativitatis	Is 62, 1-4; Rm 1, 1-6	Is 62, 1-4; Rm 1, 1-6	
Nativitas Domini	1 msza: Is 9, 2.6-7; Tit 2, 11-15a	Is 9, 2.6-7; Tit 2, 11-15a	
	2 msza: Is 61, 1-3. 62, 11-12a;	Is 61, 1-3. 62, 11-12a;	
Tit 3, 4-7	Tit 3, 4-7		
	3 msza: Is 52, 6-10 ⁵ ; Hbr 1, 1-12	Is 52, 6-10; Hbr 1, 1-12	
Stephani	Act 6, 8-10. 7, 54-59	Act 6, 8-10. 7, 54-59	
Iohannis	Sir 15, 1-6 ⁶	Sir 15, 1-6	
Innocentium	Apc 14, 1-5	Apc 14, 1-5	
Dominica infra octavas			
Nativitatis	Gal 4, 1-7	Gal 4, 1-7	
Circumcisio Domini	Gal 3, 23-4, 2	Col 1, 25b-28 lub Tit 3, 4-7	
Vigilia Epiphaniae	Tit 3, 4-7 lub Rm 3, 19-26 ⁷	Tit 3, 4-7 lub Rm 3, 19-26	
Epiphania Domini	Is 60, 1-6	Is 60, 1-6	Is 60, 3b-6 ⁸
Dominica infra octavas			
Epiphaniae	Rm 12, 1-5	Rm 12, 1-5	Rm 12, 1-5
feria IV ⁹	Rm 3, 19-26	Rm 3, 19-26	Rm 3, 19-26 ¹⁰
feria VI	2Th 3, 13-16	2Th 3, 13-16	2Th 3, 13-16a ¹¹
Octava Epiphaniae	Is 25, 1. 35, 1-2.10. 41, 18.	Is 25, 1. 35, 1-2.10. 41, 18.	
52, 13. 12, 3-5	52, 13. 12, 3-5		
Dominica II post Epiphaniam	Rm 12, 6-16a	Rm 12, 6-16a	Rm 12, 11-16a ¹²
feria IV	Col 1, 25b-28	Col 1, 25b-28	
feria VI	1Tim 4, 9-16	1Tim 4, 9-16	
Dominica III post Epiphaniam	Rm 12, 16b-21	Rm 12, 16b-21	

1	2	3	4
feria IV	1Tim 1, 15-17	1Tim 1, 15-17	
feria VI	Col 4, 2-6	Col 4, 2-6	
Dominica IV post Epiphaniam	Rm 13, 8-10	Rm 13, 8-10	
feria IV	Rm 5, 18-21 ¹³	Rm 5, 18-21	
feria VI	1Th 4, 9-12	1Th 4, 9-12	
Dominica V post Epiphaniam	Col 3, 12-17 ¹⁴	Col 3, 12-17 ¹⁵	
feria IV	1Cor 1, 26-31	1Cor 1, 26-31	
feria VI	Hbr 3, 1b-6	Hbr 3, 1b-6	
Septuagesima	1Cor 9, 24-10, 4	1Cor 9, 24-10, 4	
feria IV	Hbr 4, 11-16	Hbr 4, 11-16	
feria VI	Eph 2, 3b-7	Eph 2, 3b-7	
Sexagesima	2Cor 11, 19-12, 9	2Cor 11, 19-12, 9	
feria IV	Hbr 12, 3-9	Hbr 12, 3-9	
feria VI	1Th 2, 17-20	1Th 2, 17-20	
Quinquagesima	1Cor 13, 1-13	1Cor 13, 1-13	
Feria IV Cinerum	Ioel 2, 12-19	Ioel 2, 12-19	
feria V	Is 38, 1-6	Is 38, 1-6	
feria VI	Is 58, 1-9a	Is 58, 1-9a	
sabbato	Is 58, 9b-14	Is 58, 9b-14	
Dominica I Quadragesimae	2Cor 6, 1-10	2Cor 6, 1-10	
feria II	Ez 34, 11-16	Ez 34, 11-16	
feria III	Is 55, 6-11	Is 55, 6-11	
feria IV	Ex 24, 12-18; 3Rg 19, 3b-8	Ex 24, 12-18; 3Rg 19, 3b-8	
feria V	Ez 18, 1-9	Ez 18, 1-9	
feria VI	Ez 18, 20-28	Ez 18, 20-28	
sabbato	Dt 26, 15-19; Dt 11, 22-25; 2Mcc 1, 23. 2-5;	Dt 26, 15-19; Dt 11, 22-25; 2Mcc 1, 23. 2-5;	
Sir 36, 1-10; 1Th 5, 14-23	Sir 36, 1-10; 1Th 5, 14-23		
Dominica II Quadragesimae	1Th 4, 1-7	1Th 4, 1-7	
feria II	Dn 9, 15-19	Dn 9, 15-19	
feria III	3Rg 17, 8-16	3Rg 17, 8-16	
feria IV	Est 13, 9-11.15-17	Est 13, 9-11.15-17	
feria V	Ier 17, 5-10	Ier 17, 5-10	
feria VI	Gn 37, 6-22	Gn 37, 6-22	
sabbato	Gn 27, 6-40a	Gn 27, 6-40a	
Dominica III Quadragesimae	Eph 5, 1-9	Eph 5, 1-9	
feria II	4Rg 5, 1-15a	4Rg 5, 1-15a	

1	2	3	4
feria III	4Rg 4, 1-7	4Rg 4, 1-7	
feria IV	Ex 20, 12-24	Ex 20, 12-24	
feria V	Ier 7, 1-7	Ier 7, 1-7	
feria VI	Nm 20, 2b-3a. Ex 17, 2. Nm 20, 6-13 ¹⁶	Nm 20, 2b-3a. Ex 17, 2. Nm 20, 6-13	
sabbato	Dn 13, 1-62	Dn 13, 1-62	
Dominica IV Quadra- gesimae	Gal 4, 22-31	Gal 4, 22-31	
feria II	3Rg 3, 16-28	3Rg 3, 16-28	
feria III	Ex 32, 7-14	Ex 32, 7-14	
feria IV	Ez 36, 23-28; Is 1, 16- 19	Ez 36, 23-28; Is 1, 16- 19 ¹⁷	
feria V	4Rg 4, 25-38a	4Rg 4, 25-38a	
feria VI	3Rg 17, 17b-24	3Rg 17, 17b-24	
sabbato	Is 49, 8-15	Is 49, 8-15	
Dominica in Passione Domini	Hbr 9, 11-15	Hbr 9, 11-15	
feria II	Ion 3, 1-10a ¹⁸	Ion 3, 1-10a	
feria III	Dn 14, 28-41. 6, 27 ¹⁹	Dn 14, 28-41. 6, 27	
feria IV	Lv 19, 11-19a	Lv 19, 11-19a	
feria V	Dn 3, 34-45	Dn 3, 34-45	
feria VI	Ier 17, 13-18	Ier 17, 13-18	
sabbato	Ier 18, 18-23	Ier 18, 18-23	
Dominica in Ramis Palmarum	Ex 15, 27-16, 10 ²⁰ ; Phil 2, 5-11 ²¹	Ex 15, 27-16, 10 ²² ; Phil 2, 5-11 ²³	
feria II	Is 50, 5-10	Is 50, 5-10	
feria III	Ier 11, 18-20	Ier 11, 18-20	
feria IV	Is 62, 11b. 63, 1-7 ²⁴ ; Is 53, 1-12	Is 62, 11b. 63, 1-7; Is 53, 1-12 ²⁵	
Feria V	1Cor 11, 20-32	1Cor 11, 20-32	
Feria VI in Parasceve	Os 6, 1-6 ²⁶ ; Ex 12, 1- 11	Os 6, 1-6 ²⁷ ; Ex 12, 1- 11	
Vigilia Paschalis	Gn 1, 1-2, 2; Ex 14, 24-15, 1a; Is 4, 1-6 ²⁸ ;	Gn 1, 1-2, 2; Ex 14, 24-15, 1a ²⁹ ; Is 4, 1-6 ³⁰ ;	
Dt 31, 22-30; Col 3, 1- 4	Dt 31, 22-30; Col 3, 1- 4 ³¹		
Dominica Paschalis	1Cor 5, 7-8	1Cor 5, 7-8	
feria II	Act 1, 15a. 10, 37-43	Act 1, 15a. 10, 37-43	
feria III	Act 13, 16a. 26-33a	Act 13, 16a. 26-33a	
feria IV	Act 10, 34a. 13, 16b. 3, 13-19 ³²	Act 10, 34a. 13, 16b. 3, 13-19	
feria V	Act 8, 26-40	Act 8, 26-40	
feria VI	1Pt 3, 18-22a	1Pt 3, 18-22a	
sabbato	1Pt 2, 1-10	1Pt 2, 1-10	
Dominica I post Pa- scha	1Io 5, 4-10a	1Io 5, 4-10a	

1	2	3	4
feria IV	Hbr 13, 17-21	Hbr 13, 17-21	
feria VI	1Tim 6, 17-21	1Tim 6, 17-21	
Dominica II post Pascha	1Pt 2, 21b-25	1Pt 2, 21b-25	
feria IV	1Pt 1, 18-25a	1Pt 1, 18-25a	
feria VI	Rm 15, 14-17	Rm 15, 14-17	
Dominica III post Pascha	1Pt 2, 11-19a	1Pt 2, 11-19a	
feria IV	1Io 2, 1-8	1Io 2, 1-8	
feria VI	Col 2, 4-7a	Col 2, 4-7a	
Dominica IV post Pascha	Iac 1, 17-21	Iac 1, 17-21	
feria IV	1Th 5, 5-11	1Th 5, 5-11	
feria VI	1Th 5, 1-5, 5a	1Th 5, 1-5, 5a	
Dominica V post Pascha	Iac 1, 22-27	Iac 1, 22-27	
In Rogationibus [feria II]	Iac 5, 16-20	Iac 5, 16-20	
feria III	1Tim 2, 1-7	-	
Vigilia Ascensionis	Eph 4, 7-13 ³³ ; Act 4, 32-35 ³⁴	Eph 4, 7-13; Act 4, 32-35	
Ascensio Domini	Act 1, 1-11	Act 1, 1-11	
feria VI	Eph 4, 7-13 ³⁵	Eph 4, 7-13 ³⁶	
Dominica VI post Pascha	1Pt 4, 7b-11a	1Pt 4, 7b-11a	
Infra hebdomadam ³⁷	Hbr 2, 9b-3, 1	Hbr 2, 9b-3, 1	
Vigilia Pentecostes	Rdz 22, 1-19; Dt 31, 22-30; Is 4, 1-6;	Rdz 22, 1-19; Dt 31, 22-30; Is 4, 1-6;	
Bar 3, 9-38; Act 19, 1-8	Bar 3, 9-38; Act 19, 1-8 ³⁸		
Pentecostes	Act 2, 1-11	Act 2, 1-11	
feria II	Act 10, 34a. ³⁹ 42-48a	Act 10, 34a. 42-48a	
feria III	Act 8, 14-17	Act 8, 14-17	
feria IV quatuor temporum	Sap 1, 1-7; Act 2, 14-21	Sap 1, 1-7; Act 2, 14-21	
feria V	Act 8, 5-8 ⁴⁰	Act 8, 5-8	
feria VI	Act 2, 22-28	Act 2, 22-28	
sabbato	Ioel 2, 28-32a; Lv 23, 10-11.15-17.21;	Ioel 2, 28-32a; Lv 23, 10-11.15-17.21;	
Ex 3, 15a. Dt 6, 6. 26, 1-3a.7b-11;	Ex 3, 15a. Dt 6, 6. 26, 1-3a.7b-11;		
Lv 23, 10a. 26, 3-12; Dn 3, 49-51 ⁴¹ ;	Lv 23, 10a. 26, 3-12; Dn 3, 49-51;		
Act 13, 44b-52	Act 13, 44b-52		
Octava Pentecostes ⁴²	Apc 4, 1-10a	Apc 4, 1-10a (cui placet)	
Sancte Trinitatis	Rm 11, 33-36	Rm 11, 33-36 ⁴³	

1	2	3	4
Corporis Christi	1Cor 11, 20-32 ⁴⁴	1Cor 11, 23-29 ⁴⁵	
Dominica I post Trinitatis	1Io 4, 8b-21	1Io 4, 8b-21	
feria IV ⁴⁶	Col 3, 5-11	Col 3, 5-11	
feria VI	Gal 3, 6-11	Gal 3, 6-11	
Dominica II post Trinitatis	1Io 3, 13-18	1Io 3, 13-18	
feria IV	Rm 5, 1-5	Rm 5, 1-5	
feria VI	Eph 2, 4-10	Eph 2, 4-10	
Dominica III post Trinitatis	1Pt 5, 6-11	1Pt 5, 6-11	
feria IV	Col 3, 17-24	Col 3, 17-24	
feria VI	Iac 2, 1-9a	Iac 2, 1-9a	
Dominica IV post Trinitatis	Rm 8, 18-23	Rm 8, 18-23	
feria IV	Eph 1, 16-21	Eph 1, 16-21	
feria VI	Iud 5-13	Iud 5-13	
Dominica V post Trinitatis	1Pt 3, 8-15a	1Pt 3, 8-15a	
feria IV	1Tim 2, 1-7	1Tim 2, 1-7	
feria VI	Iac 2, 14-17	Iac 2, 14-17	
Dominica VI post Trinitatis	Rm 6, 3-11	Rm 6, 3-11	
feria IV	Hbr 12, 28b-13, 8	Hbr 12, 28b-13, 8	
feria VI	Iac 3, 14-18	Iac 3, 14-18	
Dominica VII post Trinitatis	Rm 6, 19-23	Rm 6, 19-23	
feria IV	Rm 8, 1-6	Rm 8, 1-6	
feria VI	Iac 4, 7-10 ⁴⁷	Iac 4, 7-10	
Dominica VIII post Trinitatis	Rm 8, 12-17a	Rm 8, 12-17a	
feria IV	Rm 5, 8-11a	Rm 5, 8-11a	
feria VI	Hbr 3, 12-14	Hbr 3, 12-14	
Dominica IX post Trinitatis	1Cor 10, 6b-13	1Cor 10, 6b-13	
feria IV	Rm 6, 16-18	Rm 6, 16-18	
feria VI	1Pt 4, 12-14	1Pt 4, 12-14	
Dominica X post Trinitatis	1Cor 12, 2-11	1Cor 12, 2-11	
feria IV	1Cor 15, 39-46	1Cor 15, 39-46	
feria VI	Col 1, 21-25a	Col 1, 21-25a	
Dominica XI post Trinitatis	1Cor 15, 1-10a ⁴⁸	1Cor 15, 1-10a	
feria IV	1Cor 6, 15-20	1Cor 6, 15-20	
feria VI	1Cor 9, 19-22	1Cor 9, 19-22	
Dominica XII post Trinitatis	2Cor 3, 4-9	2Cor 3, 4-9	

1	2	3	4
feria IV	2Cor 4, 5-10	2Cor 4, 5-10	
feria VI	1Cor 10, 14b-17	1Cor 10, 14b-17	
Dominica XIII post Trinitatis	Gal 3, 16-22	Gal 3, 16-22	
feria IV	2Cor 5, 1-11	2Cor 5, 1-11	
feria VI	1Th 3, 9-13	1Th 3, 9-13	
Dominica XIV post Trinitatis	Gal 5, 16-24	Gal 5, 16-24	
feria IV	2Cor 6, 14-7, 1	2Cor 6, 14-7, 1	
feria VI	1Tim 5, 17-21	1Tim 5, 17-21	
Dominica XV post Trinitatis	Gal 5, 25-6, 10	Gal 5, 25-6, 10	
feria IV	Col 1, 12-18	Col 1, 12-18	
feria VI	Hbr 3, 1b-6 ⁴⁹	Hbr 3, 1b-6 ⁵⁰	
Dominica XVI post Trinitatis	Eph 3, 13-21	Eph 3, 13-21	
feria IV	Col 2, 8-13	Col 2, 8-13	
feria VI	Phil 2, 1-4	Phil 2, 1-4	
Dominica XVII post Trinitatis	Eph 4, 1-6	Eph 4, 1-6	
feria IV quatuor temporum	Am 9, 13-15; 2Esr 8, 1b-10	Am 9, 13-15; 2Esr 8, 1b-10	
feria VI	Os 14, 2-10	Os 14, 2-10	
sabbato	Lv 23, 26-32; Lv 23, 39-43; Mi 7, 14-20 ⁵¹ ;	Lv 23, 26-32; Lv 23, 39-43; Mi 7, 14-20;	
Za 8, 14-19; Dn 3, 49-51 ⁵² ; Hbr 9, 2-12	Za 8, 14-19; Dn 3, 49-51 ⁵³ ; Hbr 9, 2-12		
Dominica XVIII post Trinitatis	1Cor 1, 4-8	1Cor 1, 4-8	
feria IV	2Cor 6, 11-16a	2Cor 6, 11-16a	
feria VI	1Cor 6, 9-11	1Cor 6, 9-11	
Dominica XIX post Trinitatis	Eph 4, 23-28	Eph 4, 23-28	
feria IV	2Th 2, 15-3, 5	2Th 2, 15-3, 5	
feria VI	1Io 5, 1-4a	1Io 5, 1-4a	
Dominica XX post Trinitatis	Eph 5, 15-21	Eph 5, 15-21	
feria IV	2Th 3, 6-13	2Th 3, 6-13	
feria VI	1Io 5, 18-20	1Io 5, 18-20	
Dominica XXI post Trinitatis	Eph 6, 10-17	Eph 6, 10-17	
feria IV	1Tim 6, 7-14	1Tim 6, 7-14	
feria VI	Rm 5, 14-17	Rm 5, 14-17	
Dominica XXII post Trinitatis	Phil 1, 6-11	Phil 1, 6-11	
feria IV	1Tim 1, 5-12a	1Tim 1, 5-12a	
feria VI	Eph 4, 17-20	Eph 4, 17-20	

1	2	3	4
Dominica XXIII post Trinitatis	Phil 3, 17-4, 3 ⁵⁴	Phil 3, 17-4, 3	
feria IV	2Tim 1, 8-13	2Tim 1, 8-13	
feria VI	Eph 5, 10-14	Eph 5, 10-14	
Dominica XXIV post Trinitatis	Col 1, 9-14	Col 1, 9-14	
feria IV	Rm 14, 1-6a	Rm 14, 1-6a	
feria VI	Gal 3, 10-14a	Gal 3, 10-14a	
Dominica XXV post Trinitatis	Ier 23, 5-8	Ier 23, 5-8	
feria IV	1Th 1, 2-6	1Th 1, 2-6	
feria VI	Col 1, 18-23	Col 1, 18-23	
Luciae	Sir 51, 13-17a ⁵⁵ ; 2Cor 10, 17-11, 2	Sir 51, 13-17a; 2Cor 10, 17-11, 2	
Vigilia Thomae	Prv 3, 13-20	Prv 3, 13-20	
Thomae	Eph 2, 19-22; Eph 1, 3-8a	Eph 2, 19-22; Eph 1, 3-8a	
Thomae	Hbr 5, 1-6	Hbr 5, 1-6	Hbr 5, 1-6 ⁵⁶
Silvestri	Sir 44, 16...45, 20 ⁵⁷	Sir 44, 16...45, 20 ⁵⁸	Sir 44, 16...45, 20
Felices in Pincis	2Tim 4, 1-8	2Tim 4, 1-8	
Marcelli	Hbr 7, 23-27	Hbr 7, 23-27	
Priscae	Sap 7, 30b-8, 4a	Sap 7, 30b-8, 4a	
Fabiani et Sebastiani	Hbr 11, 33-39a	Hbr 11, 33-39a	
Agnetis	Sir 51, 1-12 ⁵⁹	Sir 51, 1-12	
Vincentii	Is 43, 1-5a	Is 43, 1-5a	
Conversio s. Pauli	Act 9, 1-22 ⁶⁰	Act 9, 1-22	
Octava Agnetis	Sir 24, 1-5. 21b-22	Sir 24, 1-5. 21b-22	
Purificatio Mariae	Mal 3, 1-4 ⁶¹	Mal 3, 1-4	
Agathae	Sir 51, 13-17a; Sir 51, 1-12	Sir 51, 13-17a; Sir 51, 1-12	
Valentini	Prv 3, 13-20	Prv 3, 13-20	
Cathedra s. Petri	1Pt 1, 1-7 ⁶²	1Pt 1, 1-7	
Vigilia Matthiae	Prv 3, 13-20	Prv 3, 13-20	
Matthiae	Act 1, 15-26 ⁶³	Act 1, 15-26	
Gregorii	Sir 50, 1-8	Sir 50, 1-8	
Benedicti	Sap 6, 11-21; Sir 24, 42-25a	Sap 6, 11-21; Sir 24, 42-25a	
Annuntiatio Mariae	Is 7, 10-15	Is 7, 10-15	
Tiburtii et Valeriani	Prv 15, 2-9	Prv 15, 2-9	
Georgii	Sir 14, 22-27	Sir 14, 22-27; Sap 5, 1-5	
Adalberti	Hbr 5, 1-6; Sap 5, 1-5	Sir 14, 22-27; Sap 5, 1-5 ⁶⁴	
Marci	Ez 1, 10-14	Ez 1, 10-14 ⁶⁵	

1	2	3	4
Vitalis	Hbr 13, 9-16; Sap 4, 7-15 ⁶⁶	Hbr 13, 9-16; Sap 4, 7-15	
Philippi et Iacobi	Sap 5, 1-5	Sap 5, 1-5	
Inventio Sancte Crucis	Gal 5, 10-12. 6, 12-14 ⁶⁷	Gal 5, 10-12. 6, 12-14	
Ioannis ante Portam Latinam	Sir 15, 1-6	Sir 15, 1-6	
Gordiani et Epimachi	Hbr 10, 32-38a; Sap 5, 16-22 ⁶⁸	Hbr 10, 32-38a; Sap 5, 16-22	
Nerei et Achillei et Pancratii	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	
Urbani	Iac 1, 11 ⁶⁹	Iac 1, 11	
Marcellini et Petri	Apc 7, 13-17; Sap 5, 16-22	Apc 7, 13-17; Sap 10, 17-20	
Primi et Feliciani	-	1P 1, 3-7a. 4, 1-2; Sap 5, 16-22	
Barnabae	Eph 2, 19-22 ⁷⁰	Eph 2, 19-22	
Basilidis et Naboris	Sap 3, 1-8; Hbr 11, 33-39a	Sap 3, 1-8; Hbr 11, 33-39a	
Vincentii	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	
Marci et Marceliani	2Th 1, 3a.4-10a; Prv 15, 2-9	2Th 1, 3a.4-10a; Prv 15, 2-9	
Gervasii et Protasii	Sap 10, 17-20	Sap 10, 17-20	
Vigilia Nativitatis Ioannis			
Baptiste	Ier 1, 5-10 ⁷¹	Ier 1, 5-10	
Nativitas Ioannis Baptiste	Is 49, 1-7 ⁷²	Is 49, 1-7	
Ioannis et Pauli	Sir 44, 10-15	Sir 44, 10-15	
Vigilia Petri et Pauli	Act 3, 1-10 ⁷³	Act 3, 1-10	
Petri et Pauli	Act 12, 1-11 ⁷⁴	Act 12, 1-11	
Commemoratio s. Pauli	Gal 1, 11-24 ⁷⁵	Gal 1, 11-24	
Octava Ioannis Baptiste	Is 49, 1-7 ⁷⁶	Is 49, 1-7	
Vigilia Visitationis Mariae	Apc 12, 1-5 ⁷⁷	-	
Visitatio Mariae	Ct 2, 8b-14 ⁷⁸	-	
Processi et Martiniani	Sap 5, 1-5; Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	Sap 5, 1-5; Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	
Udalrici	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4	
Octava Petri et Pauli	Sir 44, 10-15	Sir 44, 10-15	
Kiliani	Hbr 11, 33-39a	Hbr 11, 33-39a	
Septem Fratrum martyrum	Prv 31, 10-31 ⁷⁹	Prv 31, 10-31	
Translatio s. Benedicti	Sap 6, 11-21	Sap 6, 11-21	

1	2	3	4
Margarite	Sir 51, 1-12	(de virgine qui placet)	
Divisio Apostolorum	Eph 2, 19-22	Eph 2, 19-22	
Alexii	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4	
Prasedis	2Tim 4, 17-18	2Tim 4, 17-18	
Mariae Magdalenae	Ct 3, 1-4; Lam 3, 24-25.31-32.56. Bar 2, 12-14. 3, 2 ⁸⁰	Prv 31, 10-31; Sir 24, 1-5.21b-22 (vel qui	
placet ex hiis duabus sequentibus: Ct 3, 1-4;			
Lam 3, 24-25.31-32.56. Bar 2, 12-14. 3, 2)			
Apollinaris	Sap 10, 10-14	Sap 10, 10-14	
Vigilia Iacobi	Prv 3, 13-20	-	
Iacobi	Eph 1, 3-8a	Eph 1, 3-8a	
Felicis et Simplicii et Faustini	Sir 2, 18-21; Hbr 7, 23-27	Sir 2, 18-21; Hbr 7, 23-27	
Abdon et Sennen	Hbr 10, 32-38a; 2Th 1, 3a.4-10a	Hbr 10, 32-38a; 2Th 1, 3a.4-10a	
Petri ad Vincula	Act 12, 1-11	Act 12, 1-11	
Stephani	Sap 4, 7-15	Sap 4, 7-15	
Sixti et Felicissimi et Agapiti	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	
Transfiguratio Domini	2Pt 1, 13-19 ⁸¹	-	
Cyriaci	Sir 2, 7-13a; 1Cor 4, 9b-14	Sir 2, 7-13a; 1Cor 4, 9b-14	
Vigilia Laurentii	Sir 51, 1-8.12	Sir 51, 1-8.12	
Laurentii	2Cor 9, 6-10	2Cor 9, 6-10	
Tiburtii	Is 43, 1-5a; Sir 39, 6-13	Is 43, 1-5a; Sir 39, 6-13	
Hippolyti	Hbr 10, 32-38a; Prv 15, 2-9	Hbr 10, 32-38a; Prv 15, 2-9	
Vigilia Assumptionis Mariae	Sir 24, 23-31; Sir 24, 14-16	Sir 24, 23-31; Sir 24, 14-16	
Assumptio Mariae	Sir 24, 11b-20 ⁸²	Sir 24, 11b-20	
Arnolfi	Sir 44, 16...45, 20 lub 50, 1-8	Sir 44, 16...45, 20 lub 50, 1-8	
Octava Laurentii	Sir 31, 8-11	Sir 31, 8-11	
Agapiti	Sap 4, 7-15	Sap 4, 7-15	
Magni	Prv 3, 13-20		
Vigilia Bartholomaei	Prv 10, 6a. Sir 44, 26b.27b. 45, 2b-4.6a.7-8a.9	Prv 10, 6a. Sir 44, 26b.27b. 45, 2b-4.6a.7-8a.9	
Octava Assumptionis Mariae	Sir 24, 11b-20	Sir 24, 11b-20	
Bartholomaei	Rm 8, 28-39	Rm 8, 28-39 (vel alia de apostolis)	

1	2	3	4
Ruffi	Ier 17, 7-8	Ier 17, 7-8	
Hermetis	Sir 14, 22. 15, 3-6 ⁸³	Sir 14, 22. 15, 3-6	
Augustini	Sap 6, 11-21	Sap 6, 11-21	
Decolatio s. Ioannis Baptiste	Prv 10, 28-11, 11a; Sir 49, 1-4 ⁸⁴	Prv 10, 28-11, 11a; Sir 49, 1-4	
Felicitis et Adaucti	Sap 3, 1-8 lub Prv 15, 2-9	Sap 3, 1-8 lub Prv 15, 2-9	
Egidii	-	Sir 45, 1-6a	
Nativitas Mariae	Prv 8, 22-35 ⁸⁵	Prv 8, 22-35	
Gorgonii	-	2Cor 1, 3-7 (vel alia)	
Prothi et Iacinthi	-	Sir 2, 18-21	
Exaltatio Sancte Crucis	Gal 5, 10-6, 14; Gal 2, 16-20 ⁸⁶	Gal 2, 16-20	
Nicomedis	1Cor 4, 9b-14; Sir 14, 22. 15, 3-6	1Cor 4, 9b-14; Sir 14, 22. 15, 3-6	
Euphemiae	(que placet de vir.)	(epistola de virgine)	
Lamperti	Hbr 5, 1-6	Hbr 5, 1-6 (vel alia de martyre)	
Vigilia Matthaei	Prv 3, 13-20	Prv 3, 13-20	
Matthaei	Eph 4, 7-13 ⁸⁷	Eph 4, 7-13	
Mauritii	Apc 7, 13-17	Apc 7, 13-17	
Cosmae et Damiani	Sir 2, 18-21; Sir 31, 8-11	Sir 2, 18-21	
Venceslai	-	Sir 31, 8-11 (vel alia)	
Michaelis	Apc 12, 7-12a; Apc 1, 1b-5 ⁸⁸	Apc 12, 7-12a; Apc 1, 1b-5	
Hieronymi	Sap 7, 7-14a; Sir 47, 9-12a.13a.24,1-4	Sap 7, 7-14a; Sir 47, 9-12a.13a.24,1-4	
Hermani, Remigii	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11 ^o	
Duorum Evaldorum	-	Sap 5, 16-22	
Marci	Hbr 7, 23-27	Hbr 7, 23-27	
Dionysii	Act 17, 22-34 ⁸⁹	1P 1, 3-7a. 4, 1-2; Sap 3, 1-8	
Gereonis	Apc 7, 13-17	Apc 7, 13-17	
Callisti	Sir 39, 6-13; Sir 44, 16...45, 20	Sir 39, 6-13; Sir 44, 16...45, 20	
Galli	Sir 45, 1-6a	Sir 45, 1-6a	
Lucae	Ez 1, 4-7a.10-14; 1Cor 9, 13b-23; Ez 1, 10-14	Ez 1, 4-7a.10-14; 1Cor 9, 13b-23; Ez 1, 10-14	
Undecim milia Virginum	1Cor 7, 25-34a	1Cor 7, 25-34a	
Severini	Sir 50, 1-8	Sir 50, 1-8	
Crispini et Crispiani	(de martiribus que placet)	(de martiribus qui volueris)	
Vigilia Simonis et Iude	Sap 5, 16-22	Sap 5, 16-22	
Simonis et Iude	Rm 8, 28-39	Rm 8, 28-39	

1	2	3	4
Vigilia Omnium Sanctorum	Apc 5, 6-12 ⁹⁰	Apc 5, 6-12	
Omnium Sanctorum	Apc 7, 2-12 ⁹¹	Apc 7, 2-12	
Eustachii	1Cor 4, 9b-14	1Cor 4, 9b-14	
Leonardi	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4	
Quatuor Coronatorum	Hbr 10, 32-38a; Hbr 11, 33-39a	Hbr 10, 32-38a; Hbr 11, 33-39a	
Theodori	Sir 39, 6-13; Sap 10, 10-14	Sir 39, 6-13; Sap 10, 10-14	
Martini	Sir 50, 1-8	Sir 50, 1-8	
Bricci	Sir 50, 1-8 ⁹²	Sir 44, 16...45, 20	
Ioannis Eleemosinarii	Prv 14, 21-23.31 ⁹³	-	
Caeciliae	Sir 24, 1-5.21b-22 lub Sap 7, 30b-8, 4a	Sir 24, 1-5.21b-22 lub Sap 7, 30b-8, 4a (vel	alia de virgine)
Clementis	Phil 3, 17-4, 3 ⁹⁴	Phil 3, 17-4, 3	
Chrysogoni	2Tim 2, 8-10. 3, 10-12; Sir 14, 22. 15, 3-6	2Tim 2, 8-10. 3, 10-12; Sir 14, 22. 15, 3-6	
Catherinae	Sir 51, 1-12	Sir 51, 1-12 (vel alia de virgine)	
Vigilia Andreae	Prv 10, 6a. Sir 44, 26b.27b. 45, 2b-4.6a.7-8a.9	Prv 10, 6a. Sir 44, 26b.27b. 45, 2b-4.6a.7-8a.9	
Andreae	Rm 10, 10-18	Rm 10, 10-18	
Nicolai	Sir 50, 1-8	Sir 14, 22-27 (vel aliam lege)	
Dominica – de Sancta Trinitate	2Cor 13, 11-13 ⁹⁵	Rm 11, 33-36; 2Cor 13, 11-13	
feria II – de sapientia	Sap 9, 1-5a	Sap 9, 1-5a	Sap 9, 1-5a
feria III – de Sancto Spiritu	1Cor 12, 7-11 ⁹⁶	1Cor 12, 7-11	1Cor 12, 7-11
feria IV – de angelis	Apc 19, 9-10a	Apc 19, 9-10a	Apc 19, 9-10a
feria V – de caritate	1Cor 13, 1-8a ⁹⁷	1Cor 13, 1-8a	1Cor 13, 1-8a
feria VI – de Sancta Cruce	Phil 2, 8-11	Phil 2, 8-11	Phil 2, 8-11
sabbato			
- de Domina[per annum]	Prv 31, 25-29 ⁹⁸ ; Sir 24, 11b-16;	Sir 24, 23-31 ⁹⁹	Prv 31, 10-31 ¹⁰⁰ ; Sir 24, 11b-16;
	Sap 7, 30b-8, 4a; Sir 24, 23-31 ¹⁰¹	Sir 24, 14-16	Sap 7, 30b-8, 4a; Sir 24, 23-31;
- [de Domina]Tempore paschali Act 1, 12-14; Sir 24, 14-16	Act 1, 12-14 ¹⁰²	Sir 24, 14-16; in Adventu Is 7, 10-15	
Dedicatio ecclesiae	Apc 21, 2-5a; 1Cor 3, 8b-15;	Apc 21, 2-5a; 1Cor 3, 8b-15;	
Is 18, 7a. 19, 4b.19.21.22b.24-25 ¹⁰³	Is 18, 7a. 19, 4b.19.21.22b.24-25		

1	2	3	4
Vigilia unius Apostoli	Prv 3, 13-20;	Prv 3, 13-20;	
Prv 10, 6a. Sir 44, 26b.27b. 45, 2b-4.6a.7-8a.9	Prv 10, 6a. Sir 44, 26b.27b. 45, 2b-4.6a.7-8a.9		
Apostolorum	Eph 2, 19-22; Eph 1, 3-8a; Rm 8, 28-39;	Eph 2, 19-22; Eph 1, 3-8a; Rm 8, 28-39;	
Rm 10, 10-18; Act 5, 17- 21a; Act 5, 12-16 ¹⁰⁴	Rm 10, 10-18; Act 5, 17- 21a; Act 5, 12-16		
Evangelistarum	Ez 1, 4-7a.10-14; Apc 4, 1-10a;	Ez 1, 4-7a.10-14; Apc 4, 1-10a;	
Eph 4, 7-13; 1Cor 9, 13b-23 ¹⁰⁵	Eph 4, 7-13; 1Cor 9, 13b-23		
Martyrum	Sap 3, 1-8; Sap 5, 16-22;	Sap 3, 1-8; Sap 5, 16-22;	
Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a; Sap 10, 17-20;	Prv 10, 28-32. 11, 3.6.8-11a; Sap 10, 17-20;		
Sir 2, 18-21; Sap 5, 1-5; Sir 44, 10-15;	Sir 2, 18-21; Sap 5, 1-5; Sir 44, 10-15;		
Prv 15, 2-9; Apc 7, 13-17; Sir 2, 7-13a;	1Cor 4, 9b-14;	Prv 15, 2-9; Apc 7, 13 ¹⁰⁶ ; 1Pt 4, 1-2 ¹⁰⁷ ;	
1Pt 1, 3-7a. 4, 1-2; 2Th 1, 3a.4-10a;	Hbr 11, 33-39a;	2Th 1, 3a.4-10a; 2Cor 1, 3-7 ¹⁰⁸	
2Cor 1, 3-7; 1Cor 4, 9b-14; Hbr 11, 33-39a;	2Tim 2, 4-10;		
2Tim 2, 4-10; Hbr 10, 32-38a	Hbr 10, 32-38a		
Unius martyris	Sir 14, 22. 15, 3-6; Sir 31, 8-11; Ier 17, 7-8;		
Sap 10, 10-14; Sir 39, 6-13; Sap 4, 7-15;			
Sir 51, 1-8.12; 2Cor 9, 6-10; 2Tim 4, 17-18;			
2Tim 4, 1-8; 2Tim 2, 8-10. 3, 10-12;			
Is 43, 1-5a ¹⁰⁹			
Unius confessoris	Sir 44, 16...45, 20; Sir 50, 1-8; Sir 45, 1-6a;	Sir 44, 16...45, 20; Sir 50, 1-8; Sir 45, 1-6a;	
Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4; Sir 24, 42-25, 2a;	Sir 47, 9-12a.13a. 24, 1-4; Sir 24, 42-25, 2a;		
Sir 39, 1-5; Sap 6, 11-21; Sap 7, 7-14a;	Sir 39, 1-5; Sap 6, 11-21; Sap 7, 7-14a;		
Sir 14, 22-27; Mal 2, 4-7; Hbr 7, 23-27;	Sir 14, 22-27; Mal 2, 4-7; Hbr 7, 23-27 ;		
Hbr 5, 1-6 ¹¹⁰ ; Hbr 13, 9-16	Hbr 5, 1-6; Hbr 13, 9-16		
Virginum	Sir 51, 1-12; Sir 51, 13-17a;	Sir 51, 1-12; Sir 51, 13-17a;	

1	2	3	4
Sap 7, 30b-8, 4a; Sir 24,	1-5. 24, 21b-22;	Sap 7, 30b-8, 4a; Sir 24,	1-5. 24, 21b-22;
2Cor 10, 17-11, 2; 1Cor 7, 25-34a ¹¹¹	2Cor 10, 17-11, 2; 1Cor 7, 25-34a; 2Tim 4, 17-18		
Pro peccatis	Ier 14, 7-8a.9b; Ier 10, 23-24. 14, 20-21a;	1Ilo 1,7b-9; 1Ilo 2, 1-2	
1Esr 9, 6-7a. 2Esr 1, 11. 9, 17b(32);			
1Ilo 1,5b-9; 1Ilo 2, 1-2 ¹¹²			
In anniversario consecrationis ¹¹³ 1Tim 3, 1-7a; 2 Tim 3, 16-4, 2; Mt 10, 5 ¹¹⁴ ;	1Tim 3, 1-7a; 2 Tim 3, 16-4, 2; Mt 10, 5;		
Lc 12, 42-44 ¹¹⁵	Lc 12, 42-44		
Pro pluvia	Ier 14, 19-22	Ier 14, 19-22	
Pro serenitate	Lam 2, 19-20. 3, 47-58	Lam 2, 19-20. 3, 47-58	
Defunctorum	2Mcc 12, 43-46; Is 58, 10b-11;	2Mcc 12, 43-46; Is 58, 10b-11;	
1Th 4, 13-18; Apc 14, 13; Ez 37, 1-6;	1Th 4, 13-18; Apc 14, 13; Ez 37, 1-6;		
1Cor 15, 51-57; 1Cor 15, 20-23a	1Cor 15, 51-57; 1Cor 15, 20-23a		

Przypisy do tabeli

¹ W środek wiersza 50 wstawiono wiersze 47-48. Po 51 następuje hymn trzech młodzieńców „Benedictus”. Uwagi dotyczące zawartości poszczególnych perykop zachowują ważność w odniesieniu do ich każdorazowego pojawienia się.

² Mszały z 1515 r. (k. IXr) i z 1532 r. (k. 9r) podają również lekcję na „feria sexta”: ma to być czytanie z niedzieli lub (tylko według 1515 r.) 2Th 3, 13-16.

³ „In alia feria”.

⁴ Na dołączonej karcie 47rv z tytułem „feria IV post Dominicam *Memento*”.

⁵ Wiersz 10 tylko w części b.

⁶ Bez wiersza 15, 2b.

⁷ Mszał z 1532 r. (18r) ma tylko lekcję z Listu do Rzymian.

⁸ Od słów: „et reges in splendore ortus tui”, rozpoczyna się fragment czytania, k. 1r.

⁹ Mszał z 1532 r. nie zawiera lekcji (ani formularzy mszalnych) na kolejne wszystkie środy aż do początku Wielkiego Postu.

¹⁰ „Require hic ante in vigilia epyphanie”.

¹¹ Ostatnim zapisanym na stronie słowom: „det vobis pacem”, brakuje zakończenia, k. 1v.

¹² Pierwsze zapisane słowa tego czytania: „[preveni]entes. Sollicitudine non pigri”, wyraźnie oderwane są od początku tekstu, k. 2r.

¹³ Bez wiersza 5, 19b.

¹⁴ Zaznaczono: „vacans, si est necessaria”.

¹⁵ Na marginesie naniesiono uwagę: „Si fuit necesse”.

¹⁶ Pomiedzy końcowe słowa wiersza 20, 6 wstawiono głosę: „clamaveruntque ad Dominum atque dixerunt, Domine Deus exaudi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum fontem aque vive ut sociati cesset murmuratio eorum”.

¹⁷ Lekcja z proroka Izajasza „ad missam”.

¹⁸ Bez wiersza 3, 7b.

¹⁹ Oraz niektóre słowa z wierszy 6, 25 i 6, 26.

²⁰ „super frondes”.

²¹ „ad missam”.

²² „super frondes”.

²³ „ad missam”.

²⁴ Bez wiersza 63, 6.

²⁵ „ad missam”.

²⁶ Zaznaczono tractus „Domine audivi”.

²⁷ Zaznaczono tractus „Domine audivi”.

²⁸ W tym miejscu zapisano: „tractus Vineae facta”.

²⁹ Zaznaczono tractus „Cantemus”.

³⁰ Zaznaczono tractus „Vinea”.

³¹ Lekcja z Listu do Kolosan „ad missam”

³² Bez wiersza 3, 16.

³³ W tym miejscu zapisano: „*Vel hanc Omnes gentes plaudite*”. Zapewne przez pomyłkę, gdyż jest to incipit introitu na środę Dni Krzyżowych lub wersetu po czytaniu na ten dzień.

³⁴ Prawdopodobnie powinno być „*feria IV Rogationibus*”, tak jak mają mszały z 1515 r. i z 1532 r., które nie mają z kolei lekcji *In Vigilia Asc.* Eph 4, 7-13.

³⁵ Mszały z 1515 r. i z 1532 r. mają na ten dzień tylko: „omnia ut hieri” lub „ut ipso die fiunt”.

³⁶ „vel infra totam octavam”.

³⁷ Mszały z 1515 r. i z 1532 r. stosują określenie „*feria sexta post octavam ascensionis*” (k. CXXv, k. 119v), zaś mszał z 1515 r. ma nadto lekcję na „*feria quarta*”: Eph 4, 7-13, k. CXXr.

³⁸ Lekcja z Dziejów Apostolskich „ad missam”.

³⁹ Wstawiony zwrot „*Viri fratres et patres*” z wiersza 7, 2

⁴⁰ Bez wiersza 8, 7b.

⁴¹ Zob. przypis w środę suchych dni adwentowych.

⁴² Mszał z 1532 r. nie ma tego obchodu.

⁴³ Poniżej samego incipitu lekcji zapisano: „*Affectuose moneo ut quicumque in hoc libello ad divinum officium legitur, Pater noster et orationem: Deus cui populus est misertus pro anima scriptoris intuitu divine pietatis decantare velit (in fine libri require)*”.

⁴⁴ Jak w Wielki Czwartek: „*Queratur in Cena Domini*”.

⁴⁵ Na marginesach wielkoczwartkowej lekcji (k. 50) dopisano: „*Divisio de Corpore Christi Ego enim*” i krzyżykiem zaznaczono początkowe miejsce perykopy oraz „*hic finis huius divisio et non in diiudicans*”, również znacząc krzyżykiem końcowe miejsce „*manducat et bibit*”, podkreślając zarazem, że nie na słowie *diiudicans* należy zakończyć lekcję.

⁴⁶ Mszał z 1532 r. nie ma formularzy mszalnych i lekcji na wszystkie środy okresu „*post Trinitatis*” z wyjątkiem środy po 17 niedzieli, kiedy przypadały jesienne Dni Kwartalne.

⁴⁷ Bez wiersza 4, 9a.

⁴⁸ Bez wiersza 15, 4.

⁴⁹ Podano tylko incipit oraz instrukcję: „*Require post octavam Epiphaniae in feria VI ante Circumdederunt me proxima*”.

⁵⁰ „*Require post octavam Epiphaniae in sexta feria ante Circumdederunt me*”. Tu zaznaczono słowa lekcji 3, 1b-2a.

⁵¹ Bez wierszy 7, 15. 16b-17.

⁵² Zob. przypis w środę suchych dni adwentowych.

⁵³ „Require in adventu Domini”.

⁵⁴ Podano tekst Phil 3, 17-21, ale na marginesie widnieje zapis: „Finem istius epistole habes infra in die s. Clementis post festum Sanctorum Omnium” (94r). Jednak mszały z 1515 r. i 1532 r. poprzestają tylko na tym fragmencie.

⁵⁵ Jeżeli nie zaznaczono inaczej, poniższe lekcje na obchody świętych – zgodnie z rubrykami umieszczonymi tak w *Lectionarium* jak w *Epistolare* – zaczerpnięte są z tekstów wspólnych.

⁵⁶ Dopisano na marginesie.

⁵⁷ Lekcja ułożona z wybranych pojedynczych wierszy, a nawet tylko poszczególnych zwrotów. Mszały z 1515 r. (k. XVIIv) i z 1532 r. (17r) podają Sir 50, 1-8.

⁵⁸ W tym miejscu dopisano na marginesie „et Isaie”, k. 23v. Obydwa obchody – Thomae i Silvestri – umieszczono w części *de tempore* tego lekcjonarza.

⁵⁹ Bez wiersza 51, 6a.

⁶⁰ Lekcja własna; między wersetami 9, 5 a 9, 7 (przy brakującym 9, 6) wstawiono gloseę: „Durum est tibi contra stimulum calcitare (Dz 26, 14b) et ille tremens ac stupeas dixit: Domine quod me vis facere, et Dominus ad illum”.

⁶¹ Lekcja własna.

⁶² Lekcja własna.

⁶³ Lekcja własna.

⁶⁴ Obchód św. Jerzego i św. Wojciecha wyznaczono na ten sam dzień.

⁶⁵ Na marginesie drobnymi literami zaznaczono: „Require in epistola *Vidi et ecce* de evangelistis”, k. 117r.

⁶⁶ Bez wierszy 4, 12 i 14b.

⁶⁷ Lekcja własna.

⁶⁸ Bez wiersza 5, 21.

⁶⁹ Tej lekcji nie ma w „Epistole sanctorum communes”.

⁷⁰ Mszał z 1515 r. zaznacza, że w innych kościołach, to znaczy poza katedrą, odczytuje się lekcję z Act 13, 44-52, k. CCXv.

⁷¹ Lekcja własna.

⁷² Lekcja własna; bez wierszy 49, 4. 5b-6a. 7a.

⁷³ Lekcja własna.

⁷⁴ Lekcja własna.

⁷⁵ Lekcja własna.

⁷⁶ Lekcja własna; bez wierszy 49, 4. 5b-6a. 7a.

⁷⁷ Lekcja własna.

⁷⁸ Lekcja własna.

⁷⁹ Lekcja własna.

⁸⁰ Lekcje własne; bez wiersza Bar 2, 13b.

⁸¹ Lekcja własna.

⁸² Lekcja własna; bez wiersza 24, 14.

⁸³ Bez wierszy 15, 5-6a.

⁸⁴ Lekcja własna. W mszale z 1532 r. tekst tej lekcji jest wydłużony przez dodanie wierszy: 49, 9. 50, 6-7.

⁸⁵ Lekcja własna.

⁸⁶ Lekcja własna.

⁸⁷ „vel que placet de evangeliste”.

⁸⁸ Lekcje własne; w lekcji z Apokalipsy zwrot „Ioannes septem ecclesiis que sunt in asia” zapisano dwukrotnie.

⁸⁹ „*Stans Paulus in ut in fine libri*”, ale tej lekcji nie ma w „*Epistole sanctorum communes*”. Według mszałów drukowanych to fragment Dziejów Apostolskich 17, 22-34.

⁹⁰ Lekcja własna.

⁹¹ Lekcja własna.

⁹² „*eadem epistole leguntur*”.

⁹³ Lekcja własna.

⁹⁴ Lekcja własna; podano tekst Phil 4, 1-3, a na marginesie widnieje zapis: „*Initium istius epistole vide super Dominica 23 post Pent. Imitatores mei estote et*” (109r). Jednak i tym razem mszały z 1515 r. i 1532 r. również poprzestają na podanym tu fragmencie.

⁹⁵ Bez wiersza 13, 12.

⁹⁶ „*Require in Dominica X post pentecostes in media epistola: Scitis quam cum gentes estis*”, k. 109v.

⁹⁷ Mszały z 1515 r. i 1532 r. mają lekcję krótszą: 1Cor 13, 4-8a.

⁹⁸ „*Require VII fratrum et lege usque Tu supergressa est*”.

⁹⁹ Ten lekcjonarz nie rozróżnia pomiędzy tekstami „*per annum*” i „*tempore paschali*”, podaje natomiast taką informację: „*sabbato vel quando agitur de Domina*”, k. 37v.

¹⁰⁰ „*Require in festo VII fratrum*”.

¹⁰¹ Mszał z 1515 r. nie ma lekcji: Prv 31, 25; Sir 24, 11b; Sap 7, 30b; posiada natomiast dodatkowo Sir 24, 14, której nie ma *in tempore paschali*, zaś *in tempore ascensionis* ma Act 1, 12. Mszał z 1532 r. ma tylko w mszy de Domina per annum Sir 24, 14; *in tempore paschali* Sir 24, 23; *in tempore ascensionis* Act 1, 12.

¹⁰² Od połowy wiersza 1, 13 uzupełnienie na dołączonej karcie 47.

¹⁰³ Mszały z 1515 r. i 1532 r. mają tylko lekcję z 1Cor 3, natomiast z Is 18 przeznaczają „*in consecratione altaris*”, a dodatkowo na ten obchód podają Apc 8, 1-5 (CLXXIIr, 163r).

¹⁰⁴ Mszał z 1532 r. nie ma lekcji Rm 10, 10 i Act 5, 17.

¹⁰⁵ Mszał z 1532 r. nie ma lekcji 1Cor 9, 13b.

¹⁰⁶ k. 141v – tekst urywa się, brakuje właściwej karty.

¹⁰⁷ k. 142r – tekst rozpoczyna się końcówką przewidzianej lekcji.

¹⁰⁸ k. 142v – tekst nieznacznie naderwany w końcówce.

¹⁰⁹ Mszał z 1515 r. nie ma lekcji Sir 51, 1; a z 1532 r. 2Cor 9, 6, ale ma dodatkowo Hbr 5, 1.

¹¹⁰ Tej lekcji nie ma w mszale z 1532 r.

¹¹¹ Mszał z 1515 r. ma dodatkowo 2Tim 4, 17-18; obydwa mszały podają nadto lekcję w mszy „*de vidua sive electa*”, Prv 31, 10-31.

¹¹² Mszały mają tylko lekcję Ier 14, 7.

¹¹³ Czytania sugerują, że chodzi o rocznicę święceń biskupich. Mszały nie posiadają rubryki dla takiego obchodu.

¹¹⁴ Ewangelia wg św. Mateusza (podano tylko incipit).

¹¹⁵ Ewangelia wg św. Łukasza. 10) P. Szymon Fedorowicz

MITTELALTERLICHE LEKTIONARE IN DEN SAMMLUNGEN DER WAWELBURG

Zusammenfassung

In den Beständen des Archivs und der Bibliothek des Krakauer Domkapitels werden drei mittelalterliche Lektionare aufbewahrt, die die lateinischen Texte der Lesungen enthielten, die zur Rezitation oder zum Singen während der Messliturgie vorgesehen waren. Und obwohl sie einander im Inhalt naturgemäß sehr ähneln, unterscheiden sie sich dennoch durch individuelle Züge, die in Bezug auf die schließlich unverwechselbaren Handschriftencodizes verständlich sind. Die Charakteristik und die Verschiedenheiten aller drei Bücher stellen wir getrennt vor, während ihr sachlicher Inhalt in einer allgemeinen Zusammenstellung abgehandelt wird.

Die Manuskripte entstanden durch Benutzung eines bestimmten Schreibmaterials, man bediente sich der damaligen Buchbindetechnik, befolgte die geltenden redaktionellen und handwerklichen Prinzipien und führte künstlerische Elemente hinzu. Alle hier genannten Stufen der Codexherstellung zeigen – nach einer detaillierten Analyse – trotz des sachlich gleichen Inhalts die Unverwechselbarkeit jedes einzelnen Exemplars, seine Spezifik und Originalität.

Jedes der hier besprochenen Lektionare entstand zu einem völlig anderen Zeitpunkt: eines im 12. Jahrhundert, das zweite im 14. Jahrhundert und das dritte im Jahre 1500. Aber wahrscheinlich wurden alle drei am selben Ort hergestellt, und zwar in Krakau. Darauf verweisen zahlreiche kleinere Ähnlichkeiten redaktioneller Natur, auch wenn dies selbstverständlich keinen vollständigen Beweis darstellt. Beim Betrachten dieser Bücher kann man sich des Eindrucks nicht erwehren, dass die jeweiligen Schreiber die schon früher von ihren Vorgängern angefertigten Werke zur Hand hatten. Manchmal verübten sie dieselben Fehler, notierten in den Rubriken dieselben Bemerkungen in Bezug auf dieselben Texte oder dieselben liturgischen Tage. Vieles besagen auch die Zusammenstellungen der Lesungen, die sich – in den erhaltenen Teilen jedenfalls – fast völlig decken, was gewiss nicht denkbar gewesen wäre, wenn diese Handschriften völlig woanders entstanden wären. Ihre gegenseitige Abhängigkeit scheint außer Zweifel zu stehen, auch wenn sie charakteristische Besonderheiten besitzen, die jeweils von der Epoche geprägt sind, in der sie hergestellt wurden.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich